

เกิดมาเพื่อสร้างกำไร:
ความจริงของการทำฟาร์ม
สัตว์ป่าทั่วโลก

สารบัญ

• บทสรุปผู้บริหาร	03
• ฟาร์มสัตว์ป่าคือปัญหาไม่ใช่ทางออก	04
• การทำฟาร์มสัตว์ป่าคืออะไร	05
• อุตสาหกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มสัตว์ป่า	06
• ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับฟาร์มสัตว์ป่า	07
• ทำอย่างไรจึงจะหยุดการทำฟาร์มสัตว์ป่าทั่วโลกได้	10
• กรณีศึกษา :	11
การผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์ในประเทศไทย	
• ความเป็นมาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวช้างในประเทศไทย	14
• การยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์	16
• เส้นทางการยุติความโหดร้ายทารุณต่อช้างไทย	18
• ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ	19

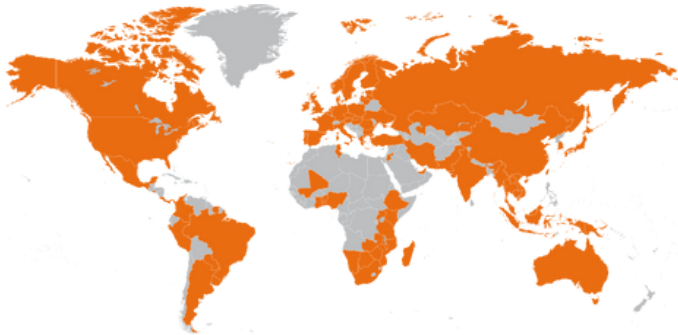
เกี่ยวกับองค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก :

องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ขับเคลื่อนเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ภารกิจของเรา คือสร้างโลกที่ดีขึ้นให้กับสัตว์ พื้นที่ทำงานของเรามีตั้งแต่พื้นที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ไปจนถึงห้องประชุมของบริษัทเอกชนรายใหญ่ การต่อสู้ของเรามีเป้าหมายเพื่อช่วยให้สัตว์ทุกตัวมีชีวิตที่ดีขึ้น

องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก จดทะเบียนเป็นมูลนิธิกับ Charity Commission และจดทะเบียน เป็นบริษัท (จำกัด) กับ Companies House องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก อยู่ภายใต้การกำกับดูแล Articles of Association เลขจดทะเบียนมูลนิธิ: 1081849 และ เลขจดทะเบียนบริษัท: 4029540 ซึ่งหน่วยงานทั้งสองแห่งตั้งอยู่ที่ 222 Gray's Inn Road, London WC1X (สหราชอาณาจักร)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัจจุบัน สัตว์ป่าทั่วโลกกำลังถูกนำมาหาประโยชน์อย่างโหดร้ายทารุณ สัตว์ป่าหลายล้านตัวต้องถูกซื้อขายในฐานะสัตว์เลี้ยง ถูกใช้งานเพื่อสร้างความบันเทิงตามสถานที่ท่องเที่ยว หรือแม้แต่ตัวอวัยวะก็ยังถูกนำไปทำเป็นเครื่องประดับ อาหาร สินค้าแฟชั่น และยาแผนโบราณ

ภาพ: แผนที่ด้านบนแสดงฟาร์มสัตว์ป่าที่รายงานใน 90 ประเทศทั่วโลก ระหว่างปี 2543 และ ในช่วงปี 2563 นี้ พบการเลี้ยงสัตว์ป่าในแต่ละประเทศเพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยโดยองค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก พบว่าสัตว์ป่ากว่า 5,500 ล้านตัว ถูกนำมาเป็นสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ถูกผสมพันธุ์ในกรงเลี้ยงในสถานที่เชิงพาณิชย์ หรือที่เรียกกันว่า ‘ฟาร์มสัตว์ป่า’ และเลี้ยงให้เติบโตในสถานที่ปิด ก่อนจะถูกขายให้ธุรกิจนอติสาหกรรมการหลากหลายประเภท ปัจจุบัน การค้าสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์มีมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี¹

ฝ่ายที่สนับสนุนมักอ้างว่าการทำฟาร์มสัตว์ป่าเป็นการตอบสนองต่อความต้องการสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการอนุรักษ์จำนวนประชากรสัตว์ในป่า อย่างไรก็ตาม คำกล่าวอ้างดังกล่าวมีหลักฐานสนับสนุนไม่เพียงพอ ในทางกลับกัน การเข้าถึงสินค้าจากฟาร์มสัตว์ป่าอาจส่งผลให้ความต้องการในการล่าสัตว์ป่าผิดกฎหมายมีมากขึ้นตามไปด้วย² ขณะเดียวกัน สัตว์ป่าบางสายพันธุ์กลับมีจำนวนประชากรในกรงเลี้ยงมากกว่าที่อยู่ในป่าด้วยซ้ำ

ปัญหาเหล่านี้ยังซับซ้อนมากขึ้นเมื่อรายได้ที่เกิดจากฟาร์มสัตว์ป่านั้นมีความไม่มั่นคง ยกตัวอย่างเช่น การเกิดโรคระบาดโควิด-19 จนทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงักระหว่างปี 2563 ถึง 2564 ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สัตว์ป่าที่ถูกผสมพันธุ์ขึ้นมาเพื่อใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยวต้องตกเป็นภาระของผู้ดูแลสัตว์อย่างกะทันหัน³ ขณะที่ในอุตสาหกรรมแฟชั่น เมื่อพบว่าสัตว์ป่าที่ถูกเลี้ยงไว้ตัดขนเป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรค สัตว์ป่าจำนวนมากก็ถูกนำไปฆ่าพร้อมๆ กันเพื่อแก้ปัญหา⁴ จะเห็นได้ว่าสิทธิในการมีชีวิตของสัตว์ป่าในฟาร์มขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างรายได้เท่านั้น เมื่อถูกมองว่าไม่มีมูลค่าอีกต่อไป ก็มักจะถูกกำจัด

งานวิจัยขององค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลกจากการศึกษาแหล่งข้อมูลออนไลน์ พบว่าระหว่างปี 2543 ถึง 2563 มีสัตว์ป่าอยู่ในฟาร์มมากกว่า 900 ล้านตัว นอกจากนี้ ยังพบว่าสัตว์ในฟาร์มอีกราว 374.5 ล้านตัวที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นสายพันธุ์ใด ซึ่งหากเป็นสัตว์ป่า ก็จะทำให้ตัวเลขภาพรวมสูงขึ้น เราจึงได้พยายามขอข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐในหลายประเทศ โดยพบว่าระหว่างปี 2564 ถึง 2565 มีการทำฟาร์มสัตว์ป่าอย่างน้อย 858,743 ตัว ครอบคลุม 28 สายพันธุ์ ทั้งนี้ ตัวเลขดังกล่าวยังไม่รวมอีกหลายประเทศที่ไม่เปิดเผยข้อมูล

ระหว่างปี 2543 ถึง 2565 มีฟาร์มสัตว์ป่าอยู่ในอย่างน้อย 90 ประเทศทั่วโลก บางฟาร์มมีสัตว์ป่ามากกว่า 50,000 ตัว เราพบว่าการทำฟาร์มสัตว์ป่ามักถูกกำกับดูแลโดยภาครัฐอย่างหละหลวม ตลอดจนไม่มีการเก็บข้อมูลทางสถิติอย่างเป็นระบบ จากอุปสรรคในการทำวิจัยดังกล่าว เราเชื่อว่าจำนวนสัตว์ป่าที่อยู่ในฟาร์มนั้นสูงกว่าที่ถูกรายงานอย่างมาก โดยเราคาดว่าตัวเลขจำนวนสัตว์ป่าที่อยู่ในฟาร์มทั่วโลกอาจสูงถึง 5,500 ล้านตัว

ในขณะที่สัตว์ป่าหลายพันล้านตัวกำลังทนทุกข์ทรมานอยู่ในฟาร์ม สัตว์ป่ากลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนคือสัตว์ป่าที่มีความรู้สึกนึกคิด (sentience) ในระดับสูงและมีอายุขัยยาวนาน ฟาร์มสัตว์ป่าในแอฟริกาใต้ ฟาร์มหมูป่าในจีน และปางช้างในประเทศไทย ต่างเป็นตัวอย่งสำคัญของการหาประโยชน์จากสัตว์ป่ากลุ่มนี้อย่างโหดร้ายทารุณ และทำกันมาอย่างยาวนานหลายทศวรรษ สัตว์ป่าในแอฟริกาใต้ถูกผสมพันธุ์เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้พนักงานท่องเที่ยวล่าหรือสัมผัส ขณะที่กระดูกจะถูกนำไปใช้ทำยาแผนโบราณ ช้างในประเทศไทยถูกผสมพันธุ์เพื่อนำมาใช้งานสร้างความบันเทิงให้แก่พนักงานท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมอย่างโชว์ช้าง ชี้อ้าง และการปฏิสัมพันธ์กับช้างรูปแบบต่างๆ ส่วนหมูป่าในจีนเวียดนาม และเกาหลีใต้มักถูกผสมพันธุ์เพื่อเป็นส่วนประกอบสำหรับยาแผนโบราณ เนื่องจากประเพณีการฆ่าหมูไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด อุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นตัวอย่างสำคัญของการแสวงหาประโยชน์จากสัตว์ป่าอย่างโหดร้ายทารุณ โดยกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากกฎหมายในหลายประเทศยังอนุญาตและสนับสนุนการปฏิบัติต่อสัตว์ป่าเหมือนเป็นเพียง ‘สินค้า’

ความทุกข์ทรมานของสัตว์ป่าในฟาร์มนั้นมีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อวงกว้างเกินกว่าเกินที่ประชาชนทั่วไปรับรู้ ทั้งนี้ องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลกตระหนักว่าการเลี้ยงสัตว์ป่าในสถานที่ปิด ไม่ว่าจะเลี้ยงด้วยมาตรฐานสวัสดิภาพสูงแค่ไหน ก็ไม่สามารถเลียนแบบชีวิตในธรรมชาติของสัตว์ป่าได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงในกรงเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ที่มุ่งเน้นกำไรเป็นหลักอย่างฟาร์มสัตว์ป่านั้น มีโอกาสที่สัตว์ป่าจะต้องเผชิญกับปัญหาด้านสวัสดิภาพสูงกว่าการเลี้ยงในรูปแบบอื่นๆ

ยิ่งไปกว่านั้น การทำฟาร์มสัตว์ป่าไม่ได้เป็นเพียงธุรกิจที่แฝงความโหดร้ายทารุณ แต่ยังเพิ่มความเสี่ยงต่อสุขภาพของมนุษย์ด้วย ถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายต้องสร้างความมั่นใจว่าสัตว์ป่าเหล่านี้จะกลายเป็นสัตว์ป่ารุ่นสุดท้ายที่ถูกหาประโยชน์อย่างโหดร้ายทารุณในฟาร์มเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ไม่ว่าจะป็นอุตสาหกรรมสัตว์เลี้ยง สินค้าหรูหรา การท่องเที่ยว ความบันเทิง เครื่องประดับ หรือสินค้าแฟชั่นก็ตาม

ภาพ: ลูกสิงโตกลุ่มหนึ่งที่ถูกแยกจากแม่ โคนซึ่งไว้ในกรงชั่วคราว ในสถานที่ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวสัมผัสกับลูกสิงโต อยู่ในสภาวะตึงเครียดและหวาดกลัว นี่เป็นตัวอย่างของฟาร์มผสมพันธุ์สิงโตเพื่อป้องกันเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแอฟริกาใต้

ฟาร์มสัตว์ป่าคือปัญหา ไม่ใช่ทางออก

สัตว์ป่าจะมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อได้อาศัยอยู่ในป่าเท่านั้น การทำฟาร์มสัตว์ป่าเพื่อสร้างกำไรนั้นส่งผลเสียต่อทั้งสัตว์ มนุษย์และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก การทำฟาร์มสัตว์ป่าไม่ใช่ทางออกสำหรับการอนุรักษ์สัตว์ป่าอย่างที่ยหลายฝ่ายพยายามกล่าวอ้าง แท้จริงแล้วการผสมพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อตอบสนองความต้องการในอุตสาหกรรมสัตว์เลี้ยง แพขน การท่องเที่ยว และยาแผนโบราณ ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าในท้ายที่สุด

สัตว์ป่าคืออะไร?

ในรายงานฉบับนี้ ‘สัตว์ป่า’ หมายถึงสายพันธุ์สัตว์ป่าที่เกิดขึ้นมาเพื่อใช้ชีวิตและเอาตัวรอดในป่า ผ่านการพัฒนาพฤติกรรมและสัณฐานวิทยาต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายของสภาพแวดล้อมในป่ามาอย่างยาวนาน และมีความแตกต่างจาก ‘สัตว์เลี้ยง’ ซึ่งผ่านการปรับตัวมาหลายร้อยหรือหลายพันปีเพื่อให้ใช้ชีวิตร่วมกับมนุษย์ได้ โดยปกติแล้ว การจะทำสัตว์ป่าให้กลายเป็นสัตว์ได้เลี้ยงนั้นจะต้องมีการจับสัตว์ป่ามาเลี้ยงในพื้นที่ที่ปิดเป็นระยะเวลาหลายชั่วอายุ ผ่านการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญและถาวร ทั้งด้านพฤติกรรม รูปลักษณ์ภายนอก และพันธุกรรม^๕ โดยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะสร้างสายพันธุ์ย่อยที่เป็นสัตว์เลี้ยงขึ้นมา เช่น นกขมิ้น (Serinus canaria domesticus) เป็นสัตว์เลี้ยงที่ปรับตัวมาจากนกคิริบูน (Serinus canaria) ซึ่งเป็นสัตว์ป่า

สัตว์เลี้ยงสามารถปรับตัวให้ใช้ชีวิตกับมนุษย์ได้ และอาจมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างที่ได้มาจากการคัดเลือกพันธุ์ (selective breeding) ในทางตรงกันข้าม สัตว์ป่าจะมีพฤติกรรมและลักษณะ

เฉพาะตัวที่เกิดจากวิวัฒนาการเพื่อให้อยู่รอดในธรรมชาติได้เท่านั้น ทำให้โดยปกติแล้ว เป็นเรื่องยากมากที่มนุษย์จะสามารถตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของสัตว์ป่าได้อย่างเหมาะสมผ่านการเลี้ยงในสถานที่ปิดหรือในกรงเลี้ยง

ทั้งนี้ การนำสัตว์ป่ามาฝึกให้เชื่องนั้นไม่นับเป็นกระบวนการที่ทำให้กลายเป็นสัตว์เลี้ยง^๖ เนื่องจากกระบวนการทำให้สัตว์ป่าเป็นสัตว์เลี้ยงนั้นมีความซับซ้อนและต้องทำต่อสัตว์ป่าเป็นฝูง^๗ การนำสัตว์ป่ามาฝึกกรงเลี้ยงเพื่อให้เชื่องคำสั่งมนุษย์จึงไม่ถือว่าเป็นหนึ่งในกระบวนการดังกล่าว เนื่องจากสัตว์ป่าจะถูกบังคับให้แสดงพฤติกรรมที่มนุษย์มองว่าเชื่องเท่านั้น แต่อาจไม่ได้เชื่องจริงๆ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือการใช้งานช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวช้างถูกฝึกอย่างหนักเพื่อให้สามารถอยู่ใกล้ชิดและเชื่องคำสั่งมนุษย์ แต่จริงๆ แล้วช้างยังคงเป็นสัตว์ป่า สำหรับสัตว์ป่าอย่างงูและเต่า ซึ่งเพิ่งจะถูกนำมาผสมพันธุ์ในกรงเลี้ยงเมื่อไม่กี่ร้อยปีก่อนหน้านี้ ปัจจุบัน ยังไม่พบว่ามียาสายพันธุ์ย่อยที่เป็นสัตว์เลี้ยงเกิดขึ้นแต่อย่างใด

องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลกมองว่าสัตว์ป่าที่ถูกกักขังในกรงเลี้ยงเป็นสัตว์ป่าที่มีสัณฐานวิทยาและความต้องการเช่นเดียวกับสัตว์ป่าในป่า แม้ว่าสัตว์ป่าบางสายพันธุ์อาจเริ่มแสดงสัญญาณของการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ได้บ้างแล้ว แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าสัตว์ป่าเหมาะสมกับการถูกกักขังในกรงเลี้ยงหรือพื้นที่ที่ปิดแต่อย่างใด สัตว์ป่าไม่สามารถนำมาเทียบเท่ากับสัตว์เลี้ยงอย่างสุนัขหรือแมวซึ่งผ่านการปรับตัวให้เข้ากับมนุษย์มานานหลายพันปี

การทำฟาร์มสัตว์ป่าคืออะไร?

‘การทำฟาร์มสัตว์ป่า’ (wildlife farming) คือการผสมพันธุ์และเลี้ยงสัตว์ป่า เพื่อขายสัตว์หรือสินค้าเกี่ยวกับสัตว์นั้นๆ เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์^{8,9}

‘การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า’ (ranching) ไม่ใช่การผสมพันธุ์สัตว์ป่าในกรงเลี้ยงโดยตรง แต่เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในฟาร์มสัตว์ป่าเช่นกัน การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าคือการเก็บไข่หรือลูกของสัตว์ป่าที่อายุน้อยมาเลี้ยงในพื้นที่ปิด ตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ งูหลามในแอฟริกา¹⁰ และจระเข้ในหลายภูมิภาคทั่วโลก¹¹ การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าลักษณะนี้จะพึ่งพาการจับสัตว์ออกมาจากป่า

‘อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์’ หรือ CITES อนุญาตให้เพาะเลี้ยงสัตว์ป่าบางสายพันธุ์ได้เฉพาะในกรณีที่สัตว์นั้นๆ มีจำนวนมากเกินความเหมาะสมในป่าและอาจไม่มีชีวิตรอดหากถูกล่าปล่อยให้อยู่ในป่าเท่านั้น ซึ่งในทางทฤษฎีแนวทางปฏิบัตินี้จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าส่งผลกระทบต่อประชากรสัตว์ป่า¹²

แต่ในความเป็นจริงแล้ว การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าทั่วโลกยังขาดการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพเพียงพอและส่งผลเสียมากมายต่อประชากรสัตว์ป่า¹³ นอกจากนี้ การที่หลายประเทศมีกฎหมายอนุญาตให้ซื้อขายสัตว์ป่าที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงในฟาร์มได้นั้นทำให้เกิดช่องโหว่ นำไปสู่ปัญหาการลักลอบจับสัตว์ป่ามาปลอมแปลงเพื่อซื้อขาย โดยอ้างว่าเป็นสัตว์ป่าที่มาจากการเพาะเลี้ยง¹⁴

ในรายงานฉบับนี้ การผสมพันธุ์และการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์จะถูกพูดถึงในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการทำฟาร์มสัตว์ป่า เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก กล่าวคือ สถานที่ผสมพันธุ์สัตว์ป่าบางแห่งอาจมีการจับสัตว์ป่าอายุน้อยมาเพาะพันธุ์ไปพร้อมๆ กัน หรือบางแห่งอาจจับสัตว์ป่าเต็มวัยมาแล้วปลอมแปลงว่าเป็นสัตว์ในฟาร์ม⁹ นอกจากนี้ ทั้งสัตว์ป่าที่ถูกผสมพันธุ์และสัตว์ป่าที่ถูกเพาะเลี้ยงในฟาร์มต่างก็มีปัญหาด้านสวัสดิภาพไม่ต่างกัน

นิยามของฟาร์มสัตว์ป่า

นิยามของฟาร์มสัตว์ป่า

ไม่ใช่ฟาร์มสัตว์ป่า

การทำฟาร์มสัตว์ป่า (ที่ไม่ใช่สัตว์เลี้ยงดั้งเดิมหรือปศุสัตว์) เพื่อวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์

การทำฟาร์มสัตว์เลี้ยงดั้งเดิมหรือปศุสัตว์ เช่น แกะ วัว หมู ไก่

การผสมพันธุ์สัตว์ป่าในกรงเลี้ยงหรือพื้นที่ปิด เพื่อฆ่าและนำชิ้นส่วนไปขายเป็นสินค้า เพื่อสร้างกำไร

การเลี้ยงสัตว์ป่าในกรงเลี้ยง โดยเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือเพื่อปล่อยสัตว์คืนสู่ป่า โดยไม่แสวงกำไร

การผสมพันธุ์สัตว์ป่าในกรงเลี้ยงสำหรับซื้อขาย หรือใช้งานเพื่อสร้างความบันเทิง หรือเป็นสัตว์เลี้ยงเพื่อสร้างกำไร

การผสมพันธุ์สัตว์ป่าในกรงเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ เช่น การปล่อยสัตว์คืนสู่ป่า หรือการรักษาความสมบูรณ์ทางพันธุกรรมสำหรับสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ โดยไม่แสวงกำไร

การเพาะพันธุ์สัตว์ป่า (จับสัตว์ป่าอายุน้อยหรือเก็บไข่สัตว์ป่ามาเพาะเลี้ยงในฟาร์ม) เพื่อขายและสร้างกำไร ไม่ว่าจะในขณะที่สัตว์มีชีวิตอยู่หรือเป็นชิ้นส่วนอวัยวะก็ตาม

การผลิตสัตว์ป่าเพื่อวัตถุประสงค์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของชุมชนท้องถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์

การทำฟาร์มสัตว์ป่าเริ่มต้นขึ้นช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงที่ความต้องการสัตว์ป่าและสินค้าที่มาจากสัตว์ป่าเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ตั้งแต่นั้นมาอุตสาหกรรมนี้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคและนักค้าสัตว์ป่าต่างมองหาสัตว์ป่าเพื่อนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง ใช้งานสร้างความบันเทิงตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ หรือใช้ชิ้นส่วนสัตว์ป่ามาทำเป็นของประดับตกแต่ง สินค้าแฟชั่น (เช่น หนังสัตว์ ขนสัตว์) เป็นส่วนผสมในน้ำหอม (เช่น กวางชะมด) อาหารฟุ่มเฟือย เครื่องดนตรี และยาแผนโบราณ ความต้องการที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งอาจมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ¹⁵⁻¹⁹ รวมไปถึงการที่สัตว์ป่าถูกทำให้กลายเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะปัจจัยสำคัญอย่างสื่อออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคทั่วไปเข้าถึงการซื้อขายสัตว์ป่าได้สะดวกมากยิ่งขึ้น^{20,21}

ต้นตอหลักของการค้าขายสัตว์ป่าและชิ้นส่วนสัตว์ป่าก็คือฟาร์มสัตว์ป่านั้นเอง^{1,22} โดยปัจจุบัน สัตว์ป่าอย่างเสือดาว²³ กวางคูนพอดาวิต (Père David's deer)²⁴ ออริกซ์ (oryx)²⁵ และ นกที่มีเสียงไพเราะ (songbirds)²⁵ ต่างมีจำนวนประชากรในกรงเลี้ยงมากกว่าประชากรในป่าแล้ว

อุตสาหกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มสัตว์ป่า

การค้าสัตว์เลี้ยง

สัตว์ป่าจำนวนมากถูกนำมาเลี้ยงเหมือนเป็นสัตว์เลี้ยง ซึ่งมักเรียกกันว่า 'สัตว์เลี้ยงชนิดพิเศษ' 'สัตว์หายาก' หรือ 'สัตว์แปลก' การค้าขายสัตว์ป่าในฐานะสัตว์เลี้ยงกินสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงสำหรับการค้าขายสัตว์ป่าทุกรูปแบบทั่วโลก²⁶ สัตว์ป่าในอุตสาหกรรมนี้ครอบคลุมถึงนกหลายสายพันธุ์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น นกแก้ว กิ้งก่า งู เต่า กบ และตัวร่อนน้ำตาล (sugar gliders)²⁷⁻²⁹ สัตว์ที่ถูกนำมาซื้อขายเป็นสัตว์เลี้ยงมีทั้งสัตว์ที่ถูกจับมาจากป่าและที่ถูกผสมพันธุ์หรือเพาะเลี้ยงในฟาร์ม ยกตัวอย่างเช่น การผสมพันธุ์นกที่มีเสียงไพเราะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้²⁵ การทำฟาร์มเต่าขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ยุโรป เวียดนาม ไทย และจีน^{30,31}

ในหลายๆ ครั้ง สัตว์ที่ถูกจับออกมาจากป่ามักถูกนำมาสวมรอยว่าเป็นสัตว์ป่าจากฟาร์มเพื่อหลบเลี่ยงความผิดฐานลักลอบค้าขายสัตว์ป่าผิดกฎหมาย³² อย่างกรณีของนกแก้วและนกแก๊กเต่า (cockatoos) กลุ่มหนึ่งที่มีการแอบอ้างว่าถูกผสมพันธุ์ในฟาร์มบนหมู่เกาะโซโลมอน ทั้งที่ในความเป็นจริงหมู่เกาะดังกล่าวกลับไม่มีฟาร์มสัตว์ป่าตั้งอยู่เลยแม้แต่แห่งเดียว³² หนึ่งในสัตว์ป่าที่ได้รับความนิยมในการนำมาเป็นสัตว์เลี้ยงมากที่สุด คือ งูหลามบอล (ball pythons) ซึ่งถูกเพาะเลี้ยงในฟาร์มในแอฟริกาตะวันตก คุณสามารถอ่านข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงูหลามบอลในฐานะสัตว์เลี้ยงชนิดพิเศษในรายงานของเราเรื่อง 'Suffering in silence: Uncovering the cruelty of the global trade in Ball pythons'

ยาแผนโบราณ

ยาแผนโบราณ โดยเฉพาะในวัฒนธรรมเอเชีย มักมีการนำชิ้นส่วนอวัยวะของสัตว์ป่ามาเป็นส่วนประกอบ ยกตัวอย่างเช่น หมี (ถุงน้ำดีและน้ำดี) กวาง (เขาและมัสก์) ตัวนิ่ม (เกล็ด) เสือ (กระดูกและอุ้งเท้า) แรด (นอ) เต่า และงู (หลายอวัยวะ) ตึกแกและม้าน้ำ (ทั้งตัว) ตลอดจนสัตว์ป่าอีกหลากหลายสายพันธุ์ ในอดีต สัตว์ป่าเหล่านี้จะมาจากการค้า แต่ปัจจุบันมาจากฟาร์มเป็นหลัก ปัจจุบัน มีหมีกว่า 20,000 ตัว³³ เสือ 50,000 ตัว³⁴ สิงโต 8,000 ตัว³⁵ ม้าน้ำหลายแสนตัว และเต่าหลายล้านตัว ถูกผสมพันธุ์ในฟาร์มเพื่อการผลิตยาแผนโบราณโดยเฉพาะ

แม้ตำรายาแผนโบราณอย่างเป็นทางการของรัฐบาลจีนจะมียาเพียง 13% เท่านั้นที่ใช้สัตว์เป็นส่วนประกอบ ที่เหลือมักใช้พืชสมุนไพรเป็นส่วนประกอบแทบทั้งสิ้น³⁶ ทั้งนี้ บนเว็บไซต์ 'TCM Alternatives to Wild Animal Preparations' เราได้ระบุข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้สัตว์ป่าในยาแผนโบราณประเภทต่างๆ เอาไว้ นอกจากนี้ คุณสามารถอ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับฟาร์มเสือ สิงโต และหมีสำหรับทำยาแผนโบราณ ได้ที่รายงานของเรา เรื่อง 'Cruel Cures - The industry behind bear bile production and how to end it' และ 'Trading cruelty - how captive big cat farming fuels the traditional Asian medicine industry'

การท่องเที่ยว

ตัวอย่างของสถานที่หรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการนำสัตว์ป่ามาใช้งาน ได้แก่ การขี่หลังช้าง การอาบน้ำช้าง การว่ายน้ำกับโลมา การดูแสดงโชว์ ช้าง โลมา สิงโตทะเล เสือ หรือสิงโต รวมไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสัตว์ป่าโดยตรง เช่น การถ่ายรูป การลูบสัมผัส การให้อาหาร เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น สัตว์ป่าที่ถูกผสมพันธุ์เพื่อใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอาจถูกซื้อขายในอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น สิงโตจำนวนมากในแอฟริกาถูกผสมพันธุ์ขึ้นมาเพื่อใช้งานในกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวสัมผัสลูกสิงโตตั้งแต่เด็ก จากนั้นจะถูกส่งไปใช้งานในกิจกรรมการล่าสัตว์เพื่อความบันเทิง (trophy hunting) และเมื่อตายแล้ว กระดูกก็จะถูกนำไปใช้เป็นส่วนผสมในยาแผนโบราณ³⁷ เสือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยก็เช่นเดียวกัน มีหลักฐานระบุว่าเสือถูกฆ่าเพื่อนำชิ้นส่วนไปทำยาแผนโบราณและนำไปผลิตเป็นของที่ระลึกราคาแพง³⁸

งานวิจัยของมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดเมื่อปี 2558 พบว่าสัตว์ป่าอย่างน้อย 550,000 ตัวถูกที่ใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างมีปัญหาด้านสวัสดิภาพ³⁹ แม้ว่าสัตว์ป่าในสถานที่เหล่านี้จะไม่ได้มาจากการผสมพันธุ์ในกรงเลี้ยงทั้งหมดก็ตาม คุณสามารถอ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาด้านสวัสดิภาพของสัตว์ป่าที่ถูกใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้จากรายงานของเราเรื่อง 'Elephants. Not commodities' 'Behind the Smile - the multi-billion dollar dolphin entertainment industry' 'The show can't go on - Ending the suffering of wild animals at cruel visitor attractions' และ The Real Responsible Traveller

สินค้าแฟชั่น

ชิ้นส่วนอวัยวะของสัตว์ป่าจำนวนมากถูกใช้งานในอุตสาหกรรมแฟชั่นเช่นกัน เช่น ขนจากปีกด้านนอกและขนอ่อน (โดยปกติจะมาจากนกกระจอกเทศ เป็ด และห่าน) ขน (ส่วนใหญ่มาจากมิงค์ จิ้งจอกแร้คูน ชินชิลล่า เซเบิล สุนัขจิ้งจอก) และหนังจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (ส่วนใหญ่มาจากกระซู่และงู) ในกรณีของฟาร์มขนสัตว์นั้นเป็นธุรกิจที่ทำเงินมหาศาล จากสถิติก่อนวิกฤติโควิด-19 ยุโรปเป็นผู้ผลิตขนสัตว์รายใหญ่อันดับ 2 ของโลก โดยมีการเลี้ยงมิงค์ สุนัขจิ้งจอก จิ้งจอกแร้คูน และชินชิลล่ารวมกันกว่า 37.8 ล้านตัว⁴⁰ ขณะที่ผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดคือจีนซึ่งเลี้ยงมิงค์ สุนัขจิ้งจอก และจิ้งจอกแร้คูน รวมกันมากถึง 50 ล้านตัว⁴⁰ สำหรับสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ธุรกิจฟาร์มขนสัตว์ถือว่าไม่ใหญ่มากนัก แต่ก็ทำกันอย่างกว้างขวาง มีการเลี้ยงมิงค์ 3.1 ล้านตัวในสหรัฐอเมริกา ขณะที่แคนาดามีการเลี้ยงมิงค์และสุนัขจิ้งจอกรวมกันราว 1.8 ล้านตัว⁴⁰ นอกจากนี้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวนมากยังถูกผสมพันธุ์และเพาะเลี้ยงในหลายประเทศทั่วโลกเพื่อเอาหนังไปทำเป็นสินค้า^{41,42} คุณสามารถอ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำฟาร์มกระซู่เพื่อนำหนังไปใช้งานในอุตสาหกรรมแฟชั่นได้ที่รายงานของเราเรื่อง 'Fashion Victims - Saltwater Crocodile Report'

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับฟาร์มสัตว์ป่า

ความเข้าใจผิด / ข้ออ้าง	ข้อเท็จจริง
ฟาร์มสัตว์ป่าเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ประชากรสัตว์ป่า	<p>ปัจจุบัน มีข้อมูลน้อยมากที่สามารถสรุปได้ว่าฟาร์มสัตว์ป่าส่งผลดีต่อประชากรสัตว์ป่า ในทางตรงกันข้าม ฟาร์มสัตว์ป่าในหลายกรณีกลับส่งผลเสียต่อจำนวนประชากรสัตว์ป่าอย่างเห็นได้ชัด</p> <p>คนบางกลุ่มเชื่อว่าฟาร์มสัตว์ป่าเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่า เนื่องจากเป็นการเพิ่มการแข่งขันในระบบตลาด ซึ่งจะส่งผลให้แรงจูงใจทางธุรกิจของการจับสัตว์ออกจากป่าลดลง^{8,61} อย่างไรก็ตาม ข้ออ้างนี้มีหลักฐานสนับสนุนที่ได้รับการตีพิมพ์ทางวิชาการอยู่น้อยชนิด และเป็นเพียงการวิเคราะห์เกี่ยวกับสัตว์ป่าแค่มิได้สายพันธุ์ตลอดจนใช้เกณฑ์ที่ไม่ครอบคลุมในการประเมินผลกระทบของการผสมพันธุ์เชิงพาณิชย์^{62,63}</p> <p>สัตว์ป่าบางสายพันธุ์ไม่สามารถเพาะเลี้ยงได้ในฟาร์ม หรือไม่สามารสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจที่คุ้มค่าได้^{19,60,63} แต่สำหรับสายพันธุ์ที่ทำฟาร์มได้นั้น ก็ไม่ได้ช่วยให้ประชากรสัตว์ชนิดนั้นๆ ในป่าเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่น จีนซึ่งมีการทำฟาร์มเสือมาหลายทศวรรษ แต่ประชากรเสือในป่าของจีนกลับยังอยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์เหมือนเดิม⁶⁷ เช่นเดียวกับเวียดนามที่มีการทำฟาร์มหมีมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 แต่ประชากรหมีในป่าของเวียดนามกลับกำลังลดลงอย่างต่อเนื่อง และถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) โดยองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN)</p> <p>ฟาร์มสัตว์ป่าสามารถส่งผลเสียต่อประชากรสัตว์ในป่าได้ กล่าวคือ ผู้ประกอบการฟาร์มสัตว์ป่าอาจไปจับสัตว์ในป่ามาเพิ่มเติมในกรณีที่สัตว์ในฟาร์มมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด หรือในช่วงเวลาที่ฟาร์มสัตว์ป่าเกิดปัญหาขัดข้องในกระบวนการผสมพันธุ์⁶⁰ ฟาร์มสัตว์ป่ายังเป็นช่องโหว่ของกิจกรรมผิดกฎหมาย เช่น การแอบอ้างนำสัตว์ที่ถูกจับจากป่ามาสวมสิทธิเป็นสัตว์ป่าในฟาร์ม² นอกจากนี้ สินค้าจากฟาร์มสัตว์ป่าอาจมีส่วนกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคต่อสินค้าเหล่านี้ โดยผู้บริโภคบางกลุ่มอาจต้องการต่อสินค้าที่มาจากสัตว์ในป่าตามมา⁶⁸</p> <p>นอกจากนี้ บางประเทศมีกฎหมายที่กำหนดให้ฟาร์มสัตว์ป่าต้องปล่อยสัตว์ป่าเข้าสู่ถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ แต่นี่อาจเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของการผสมพันธุ์กันระหว่างสัตว์ในป่าและสัตว์จากฟาร์ม ซึ่งอาจส่งผลให้สัตว์บางชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์อยู่แล้วต้องสูญเสียคุณสมบัติทางพันธุกรรมไป⁶⁵</p>
ฟาร์มสัตว์ป่าปลอดภัยต่อมนุษย์	<p>ฟาร์มสัตว์ป่าก่อให้เกิดโรคภัยและการบาดเจ็บในมนุษย์</p> <p>อย่างน้อย 70% ของโรคติดต่ออุบัติใหม่ระหว่างคนและสัตว์ (zoonotic emerging infectious diseases) มีแหล่งที่มาจากสัตว์ป่า⁵⁶ สภาพแวดล้อมของการทำฟาร์มสัตว์ป่า เช่น ความแออัด ขาดสุขลักษณะ ความใกล้ชิดของคนและสัตว์ต่างเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงของการเกิดโรคและการแพร่เชื้อไปยังคน ในขณะที่มาตรการด้านความปลอดภัยสามารถช่วยป้องกันได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ประกอบกับการตรวจจับเชื้อโรคในสัตว์ป่าทั่วโลกนั้นยังมีข้อจำกัดอยู่⁵⁸ การแพร่เชื้อในสัตว์อาจเกิดขึ้นโดยไม่ถูกตรวจพบตั้งแต่เนิ่นๆ เพราะกระบวนการตรวจสอบมีความท้าทายและต้องใช้งบประมาณมาก จะตรวจพบได้ก็ต่อเมื่อสัตว์เหล่านั้นแสดงอาการป่วยอย่างชัดเจน⁶⁹</p> <p>นอกจากนี้ การทำฟาร์มสัตว์ป่ายังมีอันตรายอื่นๆ มีรายงานมากมายที่ระบุว่าสัตว์ป่าในฟาร์มทำร้ายพนักงานและนักท่องเที่ยว⁷⁰⁻⁷²</p>
ฟาร์มสัตว์ป่าปลอดภัยต่อสัตว์	<p>สัตว์ป่าในฟาร์มต้องทนทุกข์ทรมานจากโรคภัย การขาดอาหาร ความเครียด อาการบาดเจ็บ บาดแผลติดเชื้อ ความผิดปกติจากการผสมพันธุ์เลือดชิด การตายก่อนวัยอันควร ไปจนถึงการกินกันเอง (cannibalism)⁴⁵⁻⁵³</p> <p>แม้แต่ในสถานที่ที่ได้ชื่อว่ามีการจัดการที่ดี การเลี้ยงสัตว์ป่าเป็นจำนวนมากๆ เพื่อให้ได้กำไรสูงสุดนั้น สวัสดิภาพสัตว์มักเป็นเรื่องที่ถูกมองข้าม โดยเฉพาะสัตว์ป่าที่มีความรู้สึกนึกคิด ซึ่งอาจต้องทนทุกข์ทรมานอย่างมากเมื่อต้องถูกกักขังในสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่^{43,44,73}</p> <p>อาจกล่าวได้ว่า สัตว์ป่าในฟาร์มต้องเผชิญกับความโหดร้ายทารุณตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดและเติบโต ก่อนจะถูกขายหรือถูกฆ่าในท้ายที่สุด</p>

ฟาร์มสัตว์ป่าส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ

รายได้จากฟาร์มสัตว์ป่าอาจไม่สามารถชดเชยความเสียหายในระยะยาวได้

มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากวิกฤตโควิด-19 ซึ่งมีต้นตอมาจากการค้าขายสัตว์ป่านั้นคาดว่าอาจมากกว่าหลายล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵⁵ ซึ่งไม่สามารถชดเชยได้ด้วยเม็ดเงินที่เกิดจากการค้าขายสัตว์ป่า อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังคงไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ (cost-benefit analysis) เกี่ยวกับอุตสาหกรรมค้าขายสัตว์ป่าทั่วโลกที่รอบด้านเพียงพอ

ความเสียหายที่มาพร้อมกับฟาร์มสัตว์ป่านั้นไม่ได้จำกัดอยู่กับแค่เรื่องโรคติดต่อระหว่างคนและสัตว์เท่านั้น สัตว์ป่าที่หลุดออกจากฟาร์มยังอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศด้วย กล่าวคือ สัตว์ป่าที่ไม่ใช่สายพันธุ์ท้องถิ่นแต่หลุดออกไปสู่ป่าอาจทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ เปลี่ยนแปลง และเสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity loss)⁷⁴⁻⁷⁶ ปัจจุบัน ความเสียหายทั่วโลกที่เกิดจากสายพันธุ์ต่างถิ่นนั้นมีมูลค่ามากกว่าแสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี⁷⁷⁻⁷⁸

ทั้งนี้ ความเสียหายที่เกิดจากโรคระบาดและสัตว์ต่างถิ่นนั้นเกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากสัตว์ป่าในภาพรวม ไม่ใช่แค่ฟาร์มสัตว์ป่าโดยเฉพาะเท่านั้น แต่การทำฟาร์มสัตว์ป่าถือเป็นการเพิ่มความเสี่ยงเหล่านี้ให้รุนแรงขึ้น อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งต่อความเสี่ยงเหล่านี้ไปยังอุตสาหกรรมอื่นๆ ต่อไป

ฟาร์มสัตว์ป่าสำคัญต่อการสร้างงานสร้างรายได้

ฟาร์มสัตว์ป่าไม่มีความปลอดภัยและไม่สร้างรายได้ที่ยั่งยืน

จากการสำรวจฟาร์มสัตว์ป่าในเวียดนามพบว่าฟาร์มสัตว์ป่า 1,907 แห่งได้เลิกกิจการ เนื่องจากรายได้ที่ลดลง ทำให้ธุรกิจไม่มีกำไรจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีความชัดเจนว่าธุรกิจเหล่านี้จะจัดการสัตว์ป่าหลายแสนชีวิตที่ยังอยู่ในฟาร์มได้อย่างไร และจะหารายได้จากแหล่งใดมาชดเชยรายได้ที่เคยเกิดจากฟาร์มสัตว์ป่าบ้าง นี่เป็นตัวอย่างที่น่ากังวลอย่างมาก ขณะเดียวกันกลุ่มคนมากมายที่ต้องพึ่งพารายได้จากกรมผสมพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อนำมาใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ต้องเผชิญปัญหาใหญ่ช่วงที่การท่องเที่ยวหยุดชะงักจากวิกฤตโควิด-19 สิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลให้ทั้งคนและสัตว์ป่าที่อยู่ในธุรกิจเหล่านี้มีความเปราะบาง

มักมีการอ้างกันว่าการทำฟาร์มสัตว์ป่า การล่าสัตว์ป่า และการค้าขายสัตว์ป่าจะสร้างงานจำนวนมากและช่วยบรรเทาความยากจนในพื้นที่ชนบทได้ ยกตัวอย่างเช่น ฟาร์มสัตว์ป่าในจีนแค่ประเทศเดียวมีการจ้างงานมากถึง 14 ล้านคนช่วงก่อนเกิดวิกฤตโควิด-19⁷⁹⁻⁸¹ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยจำนวนมากกลับพบว่ารายได้ที่เกิดจากการค้าขายสัตว์ป่ามักไม่ถูกกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยส่วนแบ่งผลประโยชน์เพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ตกไปถึงกลุ่มคนที่เปราะบางที่สุดจริงๆ^{82,83}

ปัจจุบัน ยังไม่มีงานวิจัยที่ประเมินการดำรงชีพของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มสัตว์ป่าโดยตรง แต่งานวิจัยเกี่ยวกับการผสมพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อนำมาเป็นสัตว์เลี้ยงพบว่า มีช่องว่างทางรายได้ของคนในอุตสาหกรรมจริง เช่น ราคาขายของสูงหลายหากอาจสูงถึงตัวละหลายพันดอลลาร์สหรัฐฯ ขณะที่ชุมชนในแอฟริกาตะวันตกที่ทำฟาร์มสัตว์ป่า กลับได้รับส่วนแบ่งเพียงประมาณตัวละ 3 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่านั้น⁸⁴

สำหรับธุรกิจล่าสัตว์ป่า ข้อมูลระบุว่าลูกจ้างจำนวนมากมองว่าเป็นงานที่รายได้ที่ไม่แน่นอน ไม่มั่นคง และมีความเสี่ยงสูงบางกรณี ค่าจ้างจากการล่าสัตว์อาจต่ำมากจนเพียงพอสำหรับการดำรงชีพเหนือเส้นความยากจนขั้นรุนแรง (extreme poverty line) เท่านั้น^{57,85} นอกจากนี้ กลุ่มคนเหล่านี้ยังตกอยู่ในความเสี่ยงด้านสุขภาพและความปลอดภัยดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น

ธุรกิจผสมพันธุ์สัตว์ป่าสำหรับการล่าเพื่อความบันเทิงในแอฟริกาใต้ มีการนำเรื่องการจ้างงานมาเป็นหนึ่งในข้ออ้างเพื่อสนับสนุนฟาร์มสัตว์ป่ามาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายชิ้นกลับพบว่าโอกาสในการจ้างงานเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นจริงตามที่คนบางกลุ่มกล่าวอ้างเสมอไป ยิ่งไปกว่านั้น ยังอาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในพื้นที่ชนบทรุนแรงขึ้นด้วยซ้ำ⁸⁶

การที่ลูกจ้างจำนวนมากยังคงทำงานให้ฟาร์มสัตว์ป่าต่อไปอาจไม่ใช่เพราะฟาร์มสัตว์ป่าส่งผลดีต่อการดำรงชีพ หากแต่เป็นเพราะพวกเขาอาจมองไม่เห็นทางเลือกใหม่ๆ ในการสร้างรายได้ ตลอดจนไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอ ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่มคนที่ต้องพึ่งพารายได้จากการทำฟาร์มสัตว์ป่า ซึ่งรวมถึงลูกจ้างและเจ้าของฟาร์มสัตว์ป่า คือ การมองหาการดำรงชีพรูปแบบใหม่ที่มีความมั่นคง เท่าเทียม เป็นธรรม และยั่งยืนมากขึ้น

ฟาร์มสัตว์ป่าไม่ใช่ปัญหา หากเป็นฟาร์มที่ถูกกฎหมาย

การที่ถูกกฎหมายอนุญาตให้ทำฟาร์มสัตว์ป่าได้นั้น ไม่ได้เป็นเครื่องรับประกันว่าฟาร์มสัตว์ป่าจะมีจริยธรรม ความปลอดภัย ความยั่งยืน และจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเสมอไป

เชื้อโรคต่างๆ สามารถเกิดขึ้นและแพร่กระจายได้ในฟาร์มสัตว์ป่าทุกแห่ง ไม่ว่าจะถูกหรือผิดกฎหมาย ธุรกิจฟาร์มสัตว์ป่ามักไม่ให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ของสัตว์ป่าที่ถูกกักขังในกรงเลี้ยง หรือไม่มีการนำมาตรฐานเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์ใดๆ มาใช้เลย ในประเทศจีนซึ่งมีฟาร์มสัตว์ป่าจำนวนมาก กลับมีฟาร์มเพียง 9 แห่งเท่านั้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้านสวัสดิภาพสัตว์จากหน่วยงานภาครัฐ⁴⁶ และในปัจจุบัน จีนยังคงไม่มีกฎหมายระดับประเทศที่ปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ป่าในฟาร์ม⁴⁷

นอกจากนี้ การค้าขายสัตว์ป่าที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายอาจไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน เพราะแท้จริงแล้ว ตลาดทั้ง 2 แบบมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดและซับซ้อน⁸⁷ กล่าวคือ เครือข่ายอาชญากรรมมักใช้ฟาร์มสัตว์ป่าที่ถูกกฎหมายเป็นเครื่องบังหน้าสำหรับกิจกรรมอื่นๆ ที่ผิดกฎหมาย⁸

ปัจจุบันมีกฎหมายกำกับดูแลฟาร์มสัตว์ป่าอย่างทั่วถึง

กฎหมายกำกับดูแลฟาร์มสัตว์ป่าระหว่างประเทศยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันมาก

สำหรับมาตรฐานระหว่างประเทศ การทำฟาร์มสัตว์ป่าบางสายพันธุ์ได้รับการอนุญาตให้ทำได้ เช่น CITES ที่ระบุว่าสัตว์ป่าในบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) สามารถนำมาทำฟาร์มได้หากได้รับใบอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม ยังมีสัตว์ป่าอื่นๆ อีกจำนวนมากที่ปราศจากการกำกับดูแลผ่านกลไกระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นระบบ นอกจากนี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสัตว์ป่าระหว่างประเทศอย่าง CITES และ IUCN ก็ให้ความสำคัญกับประเด็นความเสี่ยงในการสูญพันธุ์และการอนุรักษ์เท่านั้น ไม่ได้ทำงานครอบคลุมถึงปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มสัตว์ป่า เช่น ความเสี่ยงของโรคระบาดและปัญหาสวัสดิภาพสัตว์

สำหรับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศก็อาจมีความแตกต่างกันอย่างมาก หลายประเทศยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลการทำฟาร์มสัตว์ป่าโดยตรง หรือมีกฎระเบียบเฉพาะบางภูมิภาคหรือบางสายพันธุ์เท่านั้น ในประเทศที่มีการกำกับดูแลการทำฟาร์มสัตว์ป่าในระดับท้องถิ่นแต่ยังไม่มียกกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้ พบว่ามีช่องโหว่ทางกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ตั้งแต่การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างภูมิภาค ขาดฐานข้อมูลกลางระดับประเทศ ขาดการประสานงานระหว่างภูมิภาค ความท้าทายของการตรวจสอบ⁸⁸ รวมไปถึงการขาดความโปร่งใส เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มสัตว์ป่านั้นทำได้ยาก

ในเวียดนาม ซึ่งมีการทำฟาร์มสัตว์ป่าอย่างกว้างขวาง พบว่ากฎหมายในประเทศกลับมีความคลุมเครือ ย้อนแย้ง และไม่ถูกบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ⁸⁹

ฟาร์มสัตว์ป่าเป็นการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าอย่างยั่งยืน และช่วยขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (UN) ในด้านการกำจัดความยากจน ความมั่นคงทางอาหาร สาธารณสุข และการอนุรักษ์

การทำฟาร์มสัตว์ป่าไม่มีความจำเป็นและไม่เป็นประโยชน์ต่อ SDGs แต่อย่างใด

ฟาร์มสัตว์ป่ามีความเสี่ยงด้านสาธารณสุข สร้างความทุกข์ทรมานให้กับสัตว์ป่า เป็นแหล่งรายได้ที่ไม่มีคามมั่นคงของกลุ่มคนเปราะบาง รวมไปถึงอาจเป็นอันตรายต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่า

การทำฟาร์มสัตว์ป่าและการค้าขายสัตว์ป่าในอุตสาหกรรมต่างๆ ยังสามารถก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า การหาประโยชน์จากสัตว์ป่านั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โรคติดต่อระหว่างคนและสัตว์สร้างความทุกข์ทรมานให้สัตว์ ไปจนถึงส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางการเงินของคน^{59,90} กล่าวโดยสรุปคือ การทำฟาร์มสัตว์ป่าเป็นการทำธุรกิจที่ไม่คุ้มเสี่ยงสำหรับสังคมส่วนรวม

ทำอย่างไรจึงจะหยุดการค้าฟาร์มสัตว์ป่าทั่วโลกได้?

รัฐบาลของแต่ละประเทศจำเป็นต้องเดินหน้าเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การค้าฟาร์มสัตว์ป่าค่อย ๆ หมดลง (phase out) ดังต่อไปนี้

นโยบาย

การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายเป็นปัจจัยสำคัญในการยุติการทำฟาร์มสัตว์ป่าและสร้างหลักประกันว่าทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการทำฟาร์มสัตว์ป่าจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายร่วมกัน ชื่อเสียงและเศรษฐกิจของประเทศ รวมไปถึงความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ต่างขึ้นอยู่กับนโยบายที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

ความคิดเห็นสาธารณะ

ระดับความตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับความโหดร้ายทารุณและอันตรายที่มาพร้อมกับฟาร์มสัตว์ป่าเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ การรณรงค์ให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงผลเสียที่เกิดจากฟาร์มสัตว์ป่าจะช่วยลดความต้องการต่อสินค้าที่มาจากสัตว์ป่าได้ นอกจากนี้ ความคิดเห็นและการเคลื่อนไหวของสาธารณชนจะมีอิทธิพลต่อนโยบายของภาครัฐด้วยเช่นกัน

ทรัพยากร

การจัดการทรัพยากรและการระดมทุนมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ฟาร์มสัตว์ป่าปรับตัวไปทำธุรกิจอย่างอื่นที่ดีกว่า การปิดฟาร์มสัตว์ป่าแต่ละครั้งจะมีความเสียหายมหาศาล ทั้งการดูแลสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง ตลอดจนความเสียหายต่อลูกจ้างและคนงานจำนวนมากในสถานที่นั้นๆ การชดเชยความเสียหายเหล่านี้ (เช่น ค่าอาหาร สัตวแพทย์ การจัดการสวัสดิภาพ) เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรมและยั่งยืนเกิดขึ้นได้จริง

การฝึกอบรมบุคลากรจะเป็นงานอีกส่วนหนึ่งที่ต้องใช้ต้นทุนจำนวนมาก หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะการยุติการทำฟาร์มสัตว์ป่าจะช่วยป้องกันความเสี่ยงจากการเกิดโรคระบาด วิกฤตเศรษฐกิจ และการตกงานระลอกใหญ่ อย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับฟาร์มมิงค์ในเดนมาร์กเมื่อปี 2564

การพัฒนาทางเลือกใหม่

การรณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคจะช่วยลดความต้องการต่อสินค้าที่มาจากสัตว์ป่า รวมไปถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการฟาร์มสัตว์ป่า นอกจากนี้ การเพิ่มทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสัตว์มากขึ้นจะช่วยเพิ่มความหลากหลายในตลาดได้อีกทางหนึ่ง โดยสินค้าทางเลือกเหล่านี้มีวัตถุดิบและบริบททางวัฒนธรรมไม่ต่างไปจากเดิม แต่ปราศจากความโหดร้ายทารุณและผลเสียอื่นๆ ที่มาพร้อมกับฟาร์มสัตว์ป่า

การเปลี่ยนผ่านอย่างเป็นธรรม

การสื่อสารกับกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการยุติการทำฟาร์มสัตว์ป่าเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ การวางเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนจะช่วยให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย การทำงานร่วมกับกลุ่มคนต่างๆ อย่างจริงจังจะช่วยให้อุตสาหกรรมสามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ธุรกิจใหม่ในรูปแบบที่ดีกว่าเดิม ตลอดจนช่วยลดแรงต้านจากกลุ่มคนที่เสียผลประโยชน์

ผู้คนในชนบทจำนวนมากยังต้องพึ่งพาการทำฟาร์มสัตว์ป่าเพื่อการดำรงชีพ อนาคตของพวกเขาเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องคำนึงถึงอย่างจริงจัง ลูกจ้างของฟาร์มสัตว์ป่าควรได้รับการฝึกอบรมและเงินชดเชย เพื่อช่วยให้พวกเขาสามารถเปลี่ยนไปทำงานอื่นที่มีความยั่งยืนกว่าและดำรงชีพด้วยรายได้จากแหล่งใหม่

แม้ว่าการเปลี่ยนผ่านธุรกิจฟาร์มสัตว์ป่าจะมีความท้าทาย มีต้นทุนสูง และอาจใช้เวลายาวนาน แต่หากเกิดขึ้นได้จริงและองค์ประกอบต่างๆ ข้างต้นได้รับการพิจารณาอย่างเหมาะสม จะช่วยลดยั้งฟาร์มสัตว์ป่าและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนผ่านครั้งใหญ่ไปสู่ธุรกิจทางเลือกใหม่ที่มีจริยธรรม ความยั่งยืน และความเป็นธรรมมากขึ้น และท้ายที่สุด ทุกฝ่ายต้องไม่ลืมว่าความเสี่ยงที่มาพร้อมกับฟาร์มสัตว์ป่านั้นมีต้นทุนที่สูงมากเช่นกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และสาธารณสุข

ภาพ: ช้างที่ถูกใช้งานในประเทศไทย (องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก / Victor Watkins)

กรณีศึกษา: การผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์ในประเทศไทย

● สายพันธุ์:
ช้างเอเชีย
(*Elephas maximus*)

● สถานะ IUCN:
ใกล้สูญพันธุ์

● สถานะ CITES:
บัญชีหมายเลข 1

จุดประสงค์การใช้งาน: ช้างในประเทศไทยถูกผสมพันธุ์เชิงพาณิชย์เพื่อนำไปใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจ่ายเงินเพื่อเข้าชมปางช้างที่ใช้งานช้างสร้างความบันเทิง พวกเขาสามารถสัมผัส ให้อาหาร ถ่ายรูป ชีทหลัง อาบน้ำให้ช้าง รวมไปถึงดูช้างแสดงโชว์ สำหรับประเทศไทย มีการค้าขายช้างอย่างถูกกฎหมายในฐานะสัตว์เลี้ยง

ขนาดของอุตสาหกรรม: ในปี 2563 ประเทศไทยมีช้างเลี้ยงอย่างน้อย 2,798 ตัว อาศัยอยู่ในปางช้างอย่างน้อย 246 แห่ง ช้างส่วนใหญ่ในสถานที่เหล่านี้ถูกผสมพันธุ์เชิงพาณิชย์ ถูกกักขังในกรงเลี้ยงหรือในพื้นที่ปิด โดยตั้งแต่ปี 2553 ถึง 2563 จำนวนปางช้างในประเทศไทยเพิ่มขึ้นถึง 134%⁵⁴

นัยยะทางเศรษฐกิจ: คาดว่าอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับช้างในประเทศไทยมีมูลค่า 581.3 ถึง 770.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี⁵⁴

ข้อกังวลด้านสาธารณสุข

ช่างเลี้ยงสามารถแพร่กระจายเชื้อไวรัสโรคได้ โดยไวรัสโรคถือเป็น 1 ใน 10 ของโรคที่มีความร้ายแรงที่สุด เนื่องจากแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแพร่กระจายระหว่างคนและสัตว์⁹¹ ที่ผ่านมา มีรายงานจำนวนมากเกี่ยวกับคนที่ติดเชื้อไวรัสโรคจากช่าง ช่างที่มีเชื้อไวรัสโรคสามารถส่งต่อเชื้อไปยังช่างตัวอื่นๆ หรือคนได้ ทำให้ความเสี่ยงนี้จะยิ่งสูงขึ้นสำหรับช่างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างคนกับช่าง

ช่างเป็นสัตว์ที่มีความอ่อนไหวอย่างมากต่อเชื้อไวรัสโรค⁹² โดยเฉพาะช่างเอเชียซึ่งมีความอ่อนไหวมากกว่าช่างสายพันธุ์อื่นๆ⁹³ ยิ่งไปกว่านั้น ช่างจะไม่แสดงอาการป่วยให้เห็นอย่างชัดเจนจนกว่าจะกลายเป็นไวรัสโรคไปแล้ว⁹⁴ ซึ่งยิ่งทำให้การจำกัดการแพร่ระบาดทำได้ยากขึ้น

นอกจากนี้ โรคนี้หนูก็น่าจะมีการตรวจพบในช่างเช่นกัน โดยเชื้อโรคสามารถแพร่สู่คนได้จากปฏิสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและทางอ้อมกับช่างที่มีเชื้อ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับช่างในช่างนำไปสู่การติดเชื้ออื่นๆ ได้จริง⁹⁵

การปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับช่างที่ถูกใช้งานเพื่อสร้างความบันเทิงนั้นถือเป็นข้อกังวลด้านสาธารณสุขที่สำคัญ เนื่องจากการเพิ่มความเสี่ยงโดยไม่จำเป็นและอาจนำไปสู่การเกิดโรคระบาดครั้งใหญ่ในอนาคตได้

ข้อกังวลด้านสวัสดิภาพสัตว์

สัตว์ป่าไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ได้ในสภาพแวดล้อมแบบปิด การจัดสวัสดิภาพที่ดีสำหรับสัตว์ป่านั้นแม้จะพอเป็นไปได้แต่ทำได้ยากโดยเฉพาะสำหรับช่างซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่มีความรู้สึกรู้คิดและมีอายุยืน ช่างเป็นสัตว์ป่าที่มีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อนจนยากที่จะเลียนแบบได้ ตลอดจนมีการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวที่หลากหลายจนมนุษย์คาดเดาได้ยาก⁹⁶

ช่างในปางช่างท่องเที่ยวจำนวนมากบาดเจ็บจากการถูกผูกด้วยโซ่ตรวนหรือแหง (ที่นั่งสำหรับนักท่องเที่ยว) เป็นเวลานานๆ บางตัวมีอาการบาดเจ็บที่เท้าและเล็บจากการถูกใช้งานบนพื้นแข็งๆ เป็นเวลานานหลายชั่วโมงต่อวัน นอกจากนี้ ปางช่างบางแห่งยังไม่ได้ให้การดูแลด้านการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมแก่ช่าง⁹⁷ ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการฝึกช่างก็มีความโหดร้ายทารุณอย่างมาก แต่ละขั้นตอนเน้นไปที่การสร้างคามเจ็บปวดและการลงโทษช่าง เพื่อให้ช่างเชื่อฟังคำสั่งของคน ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่ผิดธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว⁵⁴

การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีสวัสดิภาพต่ำส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของช่างในระยะยาว ช่างจำนวนมากตามสถานที่ท่องเที่ยวแสดงพฤติกรรมย่ำคิดย่ำทำ (stereotypical behaviours) หรือการเคลื่อนไหวแบบเดิมซ้ำไปซ้ำมาโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น สายตัวไปมา โยกหัวไปมา เป็นต้น โดยพฤติกรรมเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการถูกกักขังและล่ามโซ่ นอกจากนี้ ยังพบว่าช่างจำนวนมากในปางช่างต้องประสบกับภาวะจิตใจที่ได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงหรือ PTSD อีกด้วย⁹⁸

ช่างเอเชียไม่ใช่สัตว์เลี้ยง แม้ว่า จะอยู่ภายใต้การดูแลของคนมาอย่างยาวนาน ช่างที่เกิดใหม่ในภาวะที่ถูกกักขังยังคงมีความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ไม่ต่างไปจากช่างป่า ช่างไม่สามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ในกรงเลี้ยง แม้แต่ในสถานที่ที่มีสวัสดิภาพสูงก็ตาม การใช้งานช่างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นตัวอย่งสำคัญของความโหดร้ายทารุณต่อสัตว์ป่า

การหยุดชะงักของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วงวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้ปางช่างต่างๆ ประสบปัญหาขาดรายได้ ส่งผลให้สถานการณสวัสดิภาพช่างในภาพรวมของประเทศ จากเดิมที่มีปัญหาอยู่แล้ว ยิ่งรุนแรงมากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะการจัดหาอาหารที่เหมาะสมทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของช่างทั้งอุตสาหกรรม

ข้อกังวลด้านการอนุรักษ์

ในอดีต ปัญหาด้านการอนุรักษ์ที่สำคัญของช้างเอเชียคือการสูญเสียพื้นที่ป่าซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ แต่ปัจจุบัน การล่าช้างและการซื้อขายช้างแบบผิดกฎหมายก็เป็นปัญหาที่รุนแรงไม่แพ้กัน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีเงินสะพัดมหาศาล ช้างแต่ละตัวอาจมีมูลค่าสูงถึง 50,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดการล่าช้างในป่า และซื้อขายช้างผิดกฎหมายข้ามเขตชายแดน⁹⁹ โดยประเทศไทยเคยเป็นตลาดหลักสำหรับซื้อช้างที่ถูกจับออกจากป่าอย่างผิดกฎหมายในเมียนมา⁹⁹ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในไทยในปัจจุบันหันมาผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์แทนเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น

สำหรับจำนวนช้างในประเทศไทยที่เคยถูกจับออกจากป่านั้นไม่สามารถทราบจำนวนได้แน่ชัด เนื่องจากไม่มีการเก็บสถิติประชากรช้างในอดีตอย่างเป็นระบบ⁹⁷ และแม้ว่าระบบการลงทะเบียนช้างในปัจจุบันจะได้รับการปรับปรุงพัฒนามากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อกังวลว่าอาจมีช้างบางส่วนที่ถูกลักลอบจับออกจากป่าและนำมาสวมสิทธิเป็นช้างเลี้ยงเพื่อขายเอากำไร

นอกจากนี้ ช้างที่ถูกผสมพันธุ์เชิงพาณิชย์และอาศัยอยู่ในภาวะที่ถูกกักขังหรือในกรงเลี้ยงไม่เหมาะสมที่จะปล่อยคืนสู่ป่า เพราะการจะปล่อยช้างเลี้ยงหลายพันชีวิตในปัจจุบันเข้าสู่ป่าจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมหาศาล ซึ่งรวมถึงการจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม และการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมา การเพิ่มจำนวนประชากรช้างที่ถูกกักขังในปัจจุบันจึงไม่มีประโยชน์ใดๆ ต่อการอนุรักษ์ประชากรช้างป่าในประเทศไทยเลย ยิ่งไปกว่านั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเป็นภัยคุกคามต่อประชากรช้างป่าด้วย เนื่องจากความต้องการช้างจะส่งผลให้ช้างมีมูลค่าในตลาดสูงขึ้น ทำให้อาจเกิดการนำช้างป่ามาสวมสิทธิแบบผิดกฎหมายมากขึ้น

สถาบันคชบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์ฯ (เชื้อเดิม ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย) ได้ริเริ่มทำโครงการช่วงต้นทศวรรษ 1990 เพื่อส่งเสริมให้การใช้งานช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างงานที่ยั่งยืนสำหรับช้างและความรู้ช้าง¹⁰⁰ แต่การอุบัติขึ้นของวิกฤตโควิด-19 ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงที่ยั่งยืนต่อทั้งคนและช้างได้ ในทางกลับกัน กลับเป็นอุตสาหกรรมที่เปราะบาง โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงักลง

ความเป็นมาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวช้างในประเทศไทย

2518	CITES บรรจุช้างเอเชียในบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) ส่งผลให้การนำเข้าและส่งออกชิ้นส่วนใดๆ ของช้างเอเชียผิดกฎหมายระหว่างประเทศ
2532	รัฐบาลไทยยุติอุตสาหกรรมตัดไม้ ซึ่งมีการใช้แรงงานช้างหลายพันตัวลากซุง
2532	ช้างลากซุงตกงานจากอุตสาหกรรมตัดไม้ เจ้าของช้างจึงเริ่มมองหาแนวทางใหม่ๆ ในการสร้างรายได้จากช้าง เกิดเป็นแนวคิดการนำช้างมาใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยกิจกรรมหลักๆ ที่ช้างต้องทำในช่วงแรก ได้แก่ การให้คนขี่ การเดินเร่ร้อนขอทาน และการแสดงโชว์
2534	<p>‘ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย’ (ปัจจุบันคือสถาบันคชบาลแห่งชาติฯ) ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือและอนุรักษ์ช้างไทย หนึ่งในภารกิจสำคัญของหน่วยงานคือการพัฒนาแนวทางการใช้ช้างในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco-tourism) โครงการต้นแบบ เช่น การทำโฮมสเตย์และขายกิจกรรมเกี่ยวกับช้างไปพร้อมๆ กัน กลายเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ภาครัฐสนับสนุน</p> <p>นอกจากนี้ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยยังเริ่มทำโครงการผสมเทียมช้าง (Artificial Insemination) เพื่อเร่งอัตราการเกิดของช้างเลี้ยง และไม่กี่ปีหลังจากนั้น ยังได้เปิดโรงเรียนฝึกควาญช้างเพื่อสนับสนุนภาคธุรกิจในการจัดการช้างตามสถานที่ท่องเที่ยว¹⁰¹ โครงการเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย</p>
2535	เริ่มบังคับใช้ ‘พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535’ เพื่อลดการค้าและส่งเสริมการอนุรักษ์ช้างป่า อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงประชากรช้างเลี้ยงแต่อย่างใด
2545	ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยเปลี่ยนชื่อเป็น ‘สถาบันคชบาลแห่งชาติฯ’ โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้กลุ่มคนที่พึ่งพาช้างสามารถเลี้ยงชีพได้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะสร้างมาตรฐานกลางด้านการดูแลช้าง บุคลากร และการจัดการปางช้าง เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย ¹⁰¹
2545	มีการเสนอร่างกฎหมายเพื่อคุ้มครองช้างในฐานะสัตว์ประจำชาติ ซึ่งหากผ่านเป็นกฎหมาย การฆ่าช้าง การทำร้ายช้าง และการแสวงหาประโยชน์จากช้างอย่างโหดร้ายทารุณจะกลายเป็นเรื่องผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ร่างฉบับนี้ไม่ถูกผ่านเป็นกฎหมายในท้ายที่สุด ¹⁰¹

2545	องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ระหว่างประเทศหลายแห่งเริ่มวิพากษ์วิจารณ์เบื้องหลังกระบวนการฝึกลูกช้างอย่างโหดร้ายทารุณในประเทศไทย จนเกิดกระแสความไม่พอใจ
2553	องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก (ชื่อเดิม World Society for the Protection of Animals หรือ WSPA) เริ่มติดตามและประเมินสถานการณ์สวัสดิภาพช้างในประเทศไทย พบหลักฐานมากมายที่ยืนยันได้ว่าช้างตามสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมากต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ย่ำแย่ โดยตั้งแต่ปี 2553 ถึง 2563 จำนวนช้างเลี้ยงที่อาศัยในสภาพแวดล้อมย่ำแย่เพิ่มมากขึ้นถึง 135% ⁵⁴
2557	เริ่มบังคับใช้ ‘พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557’ แต่จนถึงปัจจุบัน ก็ยังไม่มีมาตรการตั้งคณะกรรมการตามอำนาจ พ.ร.บ. ฉบับนี้เพื่อแก้ปัญหาสวัสดิภาพช้างโดยตรง
2558	องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลกร่วมมือกับภาคเอกชนทั่วโลกที่ใส่ใจสวัสดิภาพสัตว์ จัดตั้งภาคีความร่วมมือเพื่อการท่องเที่ยวที่มีจริยธรรมต่อสัตว์ป่า (Coalition for Ethical Wildlife Tourism) หนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของภาคีนี้ คือ การพยายามเน้นย้ำให้ปางช้างต่างๆ เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะเที่ยวปางช้างที่เป็นมิตรต่อช้าง ซึ่งเป็นการสังเกตการณ์ช้างจากระยะไกล ช้างไม่ถูกบังคับ ไม่มีการผสมพันธุ์หรือการซื้อขายช้าง
2558-2563	ปางช้างจำนวนมากเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมของตัวเอง จากเดิมที่เน้นให้นักท่องเที่ยวดูโชว์ช้างและขี่หลังช้าง เปลี่ยนมาเป็นกิจกรรมอาบน้ำช้างเป็นหลัก ซึ่งถูกมองว่าเป็นกิจกรรมที่มีสวัสดิภาพสูงกว่า เหตุผลหลักของการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้คือแรงกดดันจากนักท่องเที่ยวตะวันตก
2562	เกิดมาตรฐานช้างเลี้ยงเอเชีย (Asian Captive Elephant Standards) ซึ่งมีการออกใบรับรองด้านสวัสดิภาพแก่ปางช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกสนับสนุนปางช้างที่มีมาตรฐานได้ อย่างไรก็ตาม มาตรฐานชุดนี้ยังมีช่องโหว่ด้านสวัสดิภาพและไม่สามารถปกป้องช้างเลี้ยงได้จริง แม้ว่ามาตรฐานนี้จะต่อต้านการทำร้ายช้างในระดับรุนแรง แต่ขณะเดียวกัน ก็เป็นการเปิดทางให้ปัญหาสวัสดิภาพที่อาจดูไม่รุนแรงเกิดขึ้นต่อไป อาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานชุดนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับการนำช้างมาใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2563	อุตสาหกรรมยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ระหว่างปี 2553 ถึง 2563 จำนวนช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นกว่า 70% ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก ปางช้างจำนวนมากขาดรายได้ที่จะนำมาดูแลช้างและความอยู่ดีอย่างเหมาะสม และทั่วถึง ปางช้างจำนวนมากต้องปิดตัวลง ขณะที่อีกหลายแห่งหันมาพึ่งพาการช่วยเหลือจากภาครัฐและ NGO
2564	เริ่มบังคับใช้ ‘มาตรฐานสินค้าเกษตรว่าด้วยการปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง’ เพื่อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำด้านสวัสดิภาพสำหรับปางช้างทั่วประเทศไทย มาตรฐานนี้กลายเป็นมาตรฐานภาคบังคับในปี 2565 อย่างไรก็ตาม มาตรฐานชุดนี้ยังมีช่องโหว่ โดยเฉพาะการไม่เปิดโอกาสให้ช้างแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้อย่างเต็มที่
2565	องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก ประเทศไทย ริเริ่มการรณรงค์เพื่อแก้ไข ‘พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482’ และเสนอ ‘ร่างพระราชบัญญัติปกป้องและคุ้มครองช้างไทย พ.ศ. ....’ หรือ ‘ร่าง พ.ร.บ. ช้างไทย ฉบับภาคประชาสังคม’ เป็นกฎหมายใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองช้างไทยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างครบถ้วนรอบด้านมากขึ้น ร่างดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมาก แต่ยังไม่ได้รับการอภิปรายโดยรัฐสภาจนถึงปัจจุบันนี้

การยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์

การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นอกจากจะเป็นความท้าทายแล้ว ยังถือเป็นโอกาสที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะได้ปฏิรูปตัวเองให้ดีกว่าเดิม แข็งแกร่งกว่าเดิม และมีความรับผิดชอบต่อมากขึ้น แม้ว่าการนำช้างเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอดีตมีความจำเป็น เพราะต้องรองรับช้างที่ตกงานจากอุตสาหกรรมตัดไม้ แต่สถานการณ์ในปัจจุบันไม่ได้เป็นอย่างนั้นอีกต่อไปแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการจูงใจผสมพันธุ์ช้างหรือเพิ่มจำนวนประชากรช้างในภาวะที่ถูกกักขังขึ้นมาใหม่เพื่อสร้างกำไรโดยเฉพาะ

การยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์ และการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวสนับสนุนปางช้างที่เป็นมิตรต่อช้าง ตลอดจนการสร้างหลักประกันเพื่อดูแลช้างเลี้ยงที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ดีที่สุด จะเป็นประโยชน์กับทั้งสัตว์และคนจำนวนมาก ทั้งนี้ ช้างเป็นสัตว์ที่มีอายุยืนยาว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีเวลาเพียงพอในการวางแผนเพื่อที่จะค่อยๆ ลดการทำกิจกรรมที่โหดร้ายทารุณเหล่านี้ลง ก่อนจะยุติลงทั้งหมดในท้ายที่สุด

ภาพ: การสืบสวนในปี 2561 ถึง 2563 แสดงให้เห็นถึงการนำช้างอายุน้อยมาฝึกด้วยกระบวนการที่โหดร้ายทารุณเพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกระบวนการฝึกนี้ ช้างจะถูกฝึกให้ทำตามคำสั่งของคน และโดนทำร้ายหลากหลายรูปแบบ ตะขอสับ ไม้ และตะปูเป็นอุปกรณ์หลักที่ถูกใช้เพื่อสร้างความเจ็บปวดให้กับช้าง (Credit: องค์การพิทักษ์สัตว์แห่งโลก)

การยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์: เป้าหมายที่เป็นไปได้

สถานการณ์ปัจจุบัน

▶ เป้าหมาย

▶ ปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

แม้ว่าปัจจุบัน ประเทศไทยจะมี ‘มาตรฐานสินค้าเกษตรว่าด้วยการปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง’ แต่ยังไม่มีการห้ามการผสมพันธุ์ช้างในภาวะที่ถูกกักขัง และการบังคับใช้มาตรฐานชุดนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ขณะที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเติบโตอย่างมาก จำนวนช้างที่ถูกใช้งานเพิ่มขึ้นถึง 70% ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา⁵⁴

ผ่านกฎหมายยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์ ซึ่งรวมถึงการผสมเทียม การบังคับผสมพันธุ์ และการเลี้ยงช้างต่างประเทศไว้ในพื้นที่เดียวกัน โดยผู้ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ

รัฐสภาเห็นชอบกับร่าง ‘พ.ร.บ. ช้างไทย ฉบับภาคประชาสังคม’ ที่เสนอโดยองค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก ประเทศไทย หรือแก้ไขกฎหมายที่มีในปัจจุบันให้ครอบคลุมการยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์

ปางช้างส่วนใหญ่มีกลุ่มเหล่านักจัดสวัสดิภาพที่ดีให้กับช้าง⁵⁴ ปัจจุบันยังไม่มีกฎระเบียบกลางที่ให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพช้างอย่างแท้จริง ส่วนกฎหมายที่มีอยู่ก็ถูกเขียนไว้อย่างคลุมเครือและมีโทษปรับน้อย⁹⁷ ขณะที่มาตรฐานใบรับรองต่างๆ ก็ยังมีช่องโหว่คือไม่มีบทลงโทษต่อปางช้างที่ไม่ปฏิบัติตาม¹⁰² ส่งผลให้ปางช้างจำนวนมากยังคงจัดการช้างโดยคำนึงถึงผลกำไรมากกว่าสวัสดิภาพ

มีกฎระเบียบกลางที่กำหนดให้ทุกปางช้างต้องดูแลช้างด้วยสวัสดิภาพขั้นสูงสุดไปตลอดชีวิต และตระหนักว่าการเลี้ยงช้างในในภาวะที่ถูกกักขังไม่สามารถทดแทนชีวิตในถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติของช้างได้อย่างสมบูรณ์ ภาครัฐทุ่มเททรัพยากรมากขึ้นเพื่อบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ฝ่าฝืน

ภาครัฐ ภาคเอกชน และสาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสวัสดิภาพที่ช้างต้องเผชิญ รวมถึงเข้าใจว่าปางช้างที่ดีควรเป็นอย่างไร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันเสนอมาตรการยกระดับสวัสดิภาพช้าง จนผ่านเป็นกฎหมายและถูกบังคับใช้อย่างจริงจัง

บริษัทท่องเที่ยวระดับโลกยังคงขายกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายช้างอยู่ ช้างเหล่านี้ถูกฝึกอย่างโหดร้ายทารุณเพื่อให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ ตั้งแต่การแสดงโชว์ ให้นักขี่หลัง และให้คนอาบน้ำ

นักท่องเที่ยวเลือกสนับสนุนปางช้างที่เป็นมิตรต่อช้าง ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสวัสดิภาพสูง ช้างได้ใช้ชีวิตอิสระตามธรรมชาติ ปราศจากการทำร้ายหรือบังคับข่มเหง

บริษัทท่องเที่ยวเลิกขายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายช้าง และลงใจให้นักท่องเที่ยวเลือกท่องเที่ยวอย่างมีจริยธรรม มีการเผยแพร่รายชื่อปางช้างและบริษัทท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อช้างเป็นแนวทางที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจสนับสนุนได้ง่ายขึ้น

ช้างตามสถานที่ท่องเที่ยวประสบปัญหาขาดอาหารและไม่ได้รับการรักษาพยาบาลอย่างเหมาะสม หลังจากการท่องเที่ยวหยุดชะงักลงช่วงโควิด-19

มีแหล่งทุนและทรัพยากรที่สามารถช่วยเหลือช้างให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีสวัสดิภาพสูงไปตลอดชีวิตได้ รวมถึงการดูแลควาญช้างอย่างเหมาะสม

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวตระหนักว่า การใช้งานช้างไม่มีความยั่งยืน และเป็นสาเหตุของปัญหาสวัสดิภาพมากมาย มีการเตรียมการสำหรับการดูแลช้างที่เหลืออยู่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (อีกประมาณ 50-80 ปีข้างหน้า) ในกรณีที่รายได้จากการท่องเที่ยวอาจหยุดชะงักอีกครั้งในอนาคต

กลุ่มคนที่พึ่งพาการผสมพันธุ์ช้างมีรายได้ที่ต่ำ มีความเสี่ยงด้านสุขภาพ และมีข้อจำกัดที่จะประกอบอาชีพอื่นเพื่อหารายได้ การดำรงชีพของคนกลุ่มนี้มีความไม่มั่นคงและเปราะบางต่อภาวะวิกฤต อย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วช่วงโควิด-19

ควาญช้างถูกจ้างงานอย่างเป็นธรรมตลอดอายุขัยของช้าง รวมถึงได้รับความช่วยเหลือให้เตรียมพร้อมกับอาชีพใหม่เมื่อไม่ต้องดูแลช้างแล้วในอนาคต เมื่อไม่มีช้างใหม่เข้าสู่อุตสาหกรรม จำนวนควาญช้างก็จะค่อยๆ ลดลงตามไปด้วย

มีการฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านทรัพยากรแก่ควาญช้าง เพื่อให้พวกเขาสามารถดำรงชีพด้วยอาชีพใหม่ที่มีความยั่งยืนได้จริง

เส้นทางการยุติความโหดร้ายทารุณต่อช้างไทย

ภาครัฐจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อยุติการผสมพันธุ์ช้างเพื่อใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และทำให้ช้างเลี้ยงที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นช้างรุ่นสุดท้ายที่ถูกหาประโยชน์อย่างโหดร้ายทารุณ โดยมีองค์ประกอบหลักๆ ดังต่อไปนี้

- การผ่านกฎหมายยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะให้การใช้งานช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นไปไม่ได้อีกต่อไป ทั้งนี้ วิกฤตโควิด-19 ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าความจำเป็นของช้างไทยต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมากนั้นมีความเปราะบาง ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและจริยธรรม นอกจากนี้ กลุ่มคนที่ทำงานในธุรกิจเหล่านี้ต่างก็ได้รับผลกระทบที่ต่างกัน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเคยมีความจำเป็นสำหรับรองรับช้างที่ตกงานจากการลากซุง แต่การผสมพันธุ์ช้างรุ่นใหม่ๆ เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมในปัจจุบันนั้นไม่มีความจำเป็นใดๆ ในทางกลับกัน เป็นการส่งเสริมความโหดร้ายทารุณต่อช้าง
- การป้องกันและปราบปรามการลักลอบจับช้างออกจากป่าเพื่อนำมาใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านการสวมสิทธิ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้หากมีการยุติการผสมพันธุ์ช้างในประเทศไทย
- การสนับสนุนปางช้างทั่วประเทศให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจเป็นปางช้างที่เป็นมิตรต่อช้าง ซึ่งมีมาตรฐานด้านสวัสดิภาพสูง นำเสนอเฉพาะกิจกรรมที่เป็นการสังเกตการณ์การใช้ชีวิตของช้าง เพื่อรับประกันว่าช้างจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ถูกบังคับหรือรบกวน นอกจากนี้ ความรู้ของช้างก็ต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมไปตลอดชีวิตของช้างด้วยเช่นกัน ตัวอย่างต้นแบบของปางช้างที่เป็นมิตรต่อช้างในประเทศไทย ได้แก่ ChangChill จ.เชียงใหม่ จากเดิมที่เคยเป็นปางช้างที่ให้นักท่องเที่ยวขี่หลังช้าง กลายมาเป็นปางช้างที่เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การใช้ชีวิตตามธรรมชาติของช้างโดยไม่จำเป็นต้องสัมผัสช้าง ตลอดจนได้พูดคุยกับควาญช้างที่เป็นผู้ดูแลช้างด้วยความใส่ใจ
- หากกิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับช้างเริ่มลดลงจริง ควาญช้างสมควรได้รับการสนับสนุนเพื่อให้พวกเขาสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนมากขึ้นได้ เช่น การสนับสนุนทางทรัพยากร เงินทุน การศึกษา และการฝึกอบรม เพื่อให้พวกเขาสามารถเปลี่ยนอาชีพได้ โดยเฉพาะหลังจากที่ช้างสิ้นอายุขัยไปแล้ว
- การรณรงค์เพื่อเปลี่ยนมุมมองของสาธารณชนต่อการใช้งานช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อลดความต้องการช้างรุ่นใหม่ๆ ที่จะถูกผสมพันธุ์เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการสื่อสารควรเน้นไปที่การเปิดเผยเบื้องหลังความโหดร้ายทารุณต่อช้างไทย ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นการสื่อสารที่เคารพต่อบทบาทของช้างภายใต้บริบทของวัฒนธรรมไทยไปพร้อมๆ กัน
- การพัฒนาและผ่านกฎหมายยุติความโหดร้ายทารุณต่อช้างไทย ยุติการผสมพันธุ์ช้างเชิงพาณิชย์ ตลอดจนมาตรการรองรับเพื่อดูแลช้างที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ดีที่สุด แม้ว่าในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา การจัดการประชากรช้างเลี้ยงในประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น การล่ามโซ่และใช้แหงนั้งที่ลดลง การใช้ตะขอสับเพื่อฝึกช้างน้อยลง และการเพิ่มขึ้นของปางช้างที่เป็นมิตรต่อช้าง¹⁰² อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานกลางด้านสวัสดิภาพช้างที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การออกนโยบายที่กำหนดให้ปางช้างทุกแห่งต้องดูแลช้างแบบสวัสดิภาพสูงจึงเป็นเรื่องจำเป็น

หากดูเพียงผิวเผิน การใช้งานช้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยอาจไม่ได้คล้ายคลึงกับการทำฟาร์มสัตว์ป่ารูปแบบอื่นเท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้กล่าวมานั้น เราสามารถสรุปได้ว่า การผสมพันธุ์ช้างเพื่อใช้งานเชิงพาณิชย์นั้นเข้าข่ายการทำฟาร์มสัตว์ป่าอย่างแน่นอน กล่าวคือ ช้างเลี้ยงส่วนใหญ่เกิดจากการผสมพันธุ์ในภาวะที่ถูกกักขัง ถูกซื้อขายภายในประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์หลักในการสร้างกำไร

ในขณะที่ปางช้างในประเทศไทยมีการผสมพันธุ์ช้างอย่างเปิดเผย ความแตกต่างที่ชัดเจนอย่างหนึ่งของปางช้างกับฟาร์มสัตว์ป่าอื่นๆ คือ ฟาร์มสัตว์ป่าทั่วไปมักครอบครองสัตว์จำนวนมาก แต่ปางช้างมักเป็นเจ้าของช้างเพียงไม่กี่ตัว เนื่องจากช้างมีมูลค่าสูง ใช้เวลาเลี้ยงนาน และต้องใช้ทรัพยากรในการเลี้ยงมาก

ขั้นตอนการผสมพันธุ์ช้างในประเทศไทยโดยทั่วไปเริ่มจากเจ้าของช้างที่จะต้องจ่ายเงินเพื่อเช่าช้างพ่อพันธุ์มาผสมพันธุ์กับช้างตัวเมีย และหลังจากที่ช้างคลอดลูก 1-2 ปี ลูกช้างที่ได้จะถูกนำไปขาย หลังจากนั้น ช้างตัวเมียมักจะถูกผสมพันธุ์อีกครั้ง เป็นวงจรแบบนี้ไปเรื่อยๆ ทั้งนี้ การซื้อขายช้างอาจเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายส่วนตัวของเจ้าของช้าง รวมไปถึงแหล่งที่เชื่อว่าเป็นตลาดซื้อขายช้าง

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

จากสถิติพบว่าสัตว์ป่าอย่างน้อย 900 ล้านชีวิตถูกผสมพันธุ์หรือเพาะเลี้ยงเพื่อนำมาใช้งานอย่างโหดร้ายทารุณ ตอบสนองวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ในอุตสาหกรรมต่างๆ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของการทำฟาร์มสัตว์ป่าทั่วโลก อย่างไรก็ตาม เราเชื่อว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้มีขนาดใหญ่กว่าข้อมูลทางสถิติมาก เราเชื่อว่าอาจมีสัตว์ป่ามากกว่า 5,500 ล้านชีวิตทั่วโลกที่กำลังทนทุกข์ทรมานจากการถูกเพิกเฉย ความเสี่ยงด้านโรคระบาด ความเครียด และการถูกกักขังไปตลอดชีวิต โดยข้อมูลเหล่านี้มักถูกปิดกั้นจากการรับรู้ของสาธารณชน ขณะที่รัฐบาลในประเทศต่างๆ ก็มักจะปิดกั้นความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

สัตว์ป่าถูกปฏิบัติเหมือนเป็นแค่สิ่งที่มีมนุษย์สามารถบริโภคและจะหาประโยชน์อย่างไรก็ได้ ถูกมองเป็นแค่ ‘สินค้า’ ไม่ใช่เพื่อนร่วมโลกที่มีชีวิตจิตใจ รับรู้ความกลัวและความเจ็บปวดได้ ความทนทุกข์ทรมานของสัตว์ป่าถูกมองข้ามมาโดยตลอด ถึงเวลาแล้วที่พวกเราต้องร่วมมือกันเพื่อยุติการทำฟาร์มสัตว์ป่าทั่วโลก

ฟาร์มสัตว์ป่าเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า รวมไปถึงความเป็นอยู่ของคนทั่วโลกด้วย เนื่องจากเป็นแหล่งของการแพร่เชื้อโรคที่อาจนำไปสู่การเจ็บป่วยในวงกว้าง ซึ่งอาจกลายเป็นโรคระบาดร้ายแรง อย่างเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับโควิด-19 ความเสียหายที่อาจเกิดจากความเสี่ยงด้านโรคนั้นไม่สามารถประเมินค่าได้ เพราะนอกเหนือไปจากผลกระทบโดยตรงในด้านสุขภาพแล้ว การเกิดโรคระบาดอาจส่งผลกระทบต่อในวงกว้างได้อีกด้วย ขณะเดียวกัน กลุ่มคนเปราะบางที่ยังต้องพึ่งพาฟาร์มสัตว์ป่ากลับไม่ได้รับการแบ่งผลประโยชน์ที่เป็นธรรมจากอุตสาหกรรมที่มีมูลค่ามหาศาล และคนกลุ่มนี้เองที่จะกลายเป็นผู้แบกรับภาระมากที่สุด และพื้นที่ตัวได้ซ้ำที่มากที่สุดเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ^{103,104}

เราจำเป็นต้องสร้างหลักประกันว่าสัตว์ป่าในฟาร์มหลายพันล้านตัวในปัจจุบัน จะกลายเป็นสัตว์ป่ารุ่นสุดท้ายที่ถูกนำมาหาประโยชน์เยี่ยงสินค้า สัตว์ป่าเกิดมาเพื่อใช้ชีวิตในป่า ควรได้เติบโตอย่างเต็มที่ในถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่า ได้แสดงพฤติกรรมธรรมชาติ และได้รับการป้องกันการจากการหาประโยชน์เชิงพาณิชย์ แนวคิดนี้ครอบคลุมทั้งสัตว์ป่าที่ใกล้และไม่ใกล้สูญพันธุ์ เพราะสัตว์ป่าทุกชีวิตมีสิทธิที่จะได้ใช้ชีวิตในฐานะสัตว์ป่า

ทุกชีวิตบนโลกเชื่อมโยงกันหมดอย่างแยกไม่ออก ทั้งคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เมื่อสัตว์ป่ายังต้องทนทุกข์ทรมาน เมื่อป่ายังคงถูกทำลาย นั่นหมายความว่ามนุษย์เองก็จะได้รับผลกระทบอย่างหนักไปด้วยเช่นกัน

เราต้องร่วมกันสร้างหลักประกันว่าการแสวงหาประโยชน์และความโหดร้ายทารุณที่เกิดขึ้นกับสัตว์ป่าในฟาร์มสัตว์ป่าทั่วโลกจะต้องยุติลง ถึงเวลาแล้วที่ฟาร์มสัตว์ป่าต้องถูกทำให้หมดไปตลอดกาล

เอกสารอ้างอิง

1. Jiao, Y. & Lee, T. M. The global magnitude and implications of legal and illegal wildlife trade in China. *Oryx* 56, 404–411 (2022).
2. Lyons, J. A. & Natusch, D. J. Wildlife laundering through breeding farms: illegal harvest, population declines and a means of regulating the trade of green pythons (*Morelia viridis*) from Indonesia. *Biol. Conserv.* 144, 3073–3081 (2011).
3. Supanta, J. et al. Effect of the COVID-19 pandemic and international travel ban on elephant tourist camp management in northern Thailand. *Front. Vet. Sci.* 9, 1852 (2022).
4. Fenollar, F. et al. Mink, SARS-CoV-2, and the human-animal interface. *Front. Microbiol.* 12, 663815 (2021).
5. Alves, R. R. N. Domestication of animals. *Introd. Ethnobiol.* 221–225 (2016).
6. Roots, C. *Domestication*. (Greenwood Press, 2007).
7. Décory, M. S. M. A Universal Definition of ‘Domestication’ to Unleash Global Animal Welfare Progress. in *Derecho Animal. Forum of Animal Law Studies* vol. 10 39–55 (2019).
8. Tensen, L. Under what circumstances can wildlife farming benefit species conservation? *Glob. Ecol. Conserv.* 6, 286–298 (2016).
9. Rizzolo, J. B. Effects of legalization and wildlife farming on conservation. *Glob. Ecol. Conserv.* 25, e01390 (2021).
10. Harrington, L. A. et al. Snakes and ladders: A review of ball python production in West Africa for the global pet market. *Nat. Conserv.* 41, 1 (2020).
11. Nogueira, S. S. & Nogueira-Filho, S. L. Wildlife farming: an alternative to unsustainable hunting and deforestation in Neotropical forests? *Biodivers. Conserv.* 20, 1385–1397 (2011).
12. CITES Glossary. CITES glossary of terms. <https://cites.org/eng/resources/terms/glossary.php>.
13. Hau, C. Y. & de Mitcheson, Y. S. Mortality and management matter: Case study on use and misuse of ‘ranching’ for a CITES Appendix II-listed fish, humphead wrasse (*Cheilinus undulatus*). *Mar. Policy* 149, 105515 (2023).
14. Robinson, J. E., Griffiths, R. A., John, F. A. S. & Roberts, D. L. Dynamics of the global trade in live reptiles: Shifting trends in production and consequences for sustainability. *Biol. Conserv.* 184, 42–50 (2015).
15. Jiao, Y., Yeophantong, P. & Lee, T. M. Strengthening international legal cooperation to combat the illegal wildlife trade between Southeast Asia and China. *Front. Ecol. Evol.* 9, 645427 (2021).
16. Rock, K. I. & MacMillan, D. C. Can Substitutes Reduce Future Demand for Wildlife Products: A Case Study of China’s Millennial Generation. *Hum. Ecol.* 50, 91–111 (2022).
17. Zhang, L., Hua, N. & Sun, S. Wildlife trade, consumption and conservation awareness in southwest China. *Biodivers. Conserv.* 17, 1493–1516 (2008).
18. Drury, R. Reducing urban demand for wild animals in Vietnam: examining the potential of wildlife farming as a conservation tool. *Conserv. Lett.* 2, 263–270 (2009).
19. Thomson, J. *Captive breeding of selected taxa in Cambodia and Viet Nam: a reference manual for farm operators and CITES authorities*. (Traffic International, 2008).
20. Norconk, M. A. et al. Reducing the primate pet trade: Actions for primatologists. *Am. J. Primatol.* 82, e23079 (2020).
21. Spee, L. B., Hazel, S. J., Dal Grande, E., Boardman, W. S. & Chaber, A.-L. Endangered Exotic Pets on Social Media in the Middle East: Presence and Impact. *Animals* 9, 480 (2019).
22. Harfoot, M. et al. Unveiling the patterns and trends in 40 years of global trade in CITES-listed wildlife. *Biol. Conserv.* 223, 47–57 (2018).
23. Vu, H. N. D., Gadbert, K., Nielsen, J. V., Nielsen, M. R. & Jacobsen, J. B. The impact of a legal trade in farmed tigers on consumer preferences for tiger bone glue—Evidence from a choice experiment in Vietnam. *J. Nat. Conserv.* 65, 126088 (2022).
24. Jiang, Z. & Harris, R. B. *Elaphurus davidianus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e. T7121A22159785. (2016).
25. Nijman, V., Langgeng, A., Birot, H., Imron, M. A. & Nekaris, K. A. I. Wildlife trade, captive breeding and the imminent extinction of a songbird. *Glob. Ecol. Conserv.* 15, e00425 (2018).
26. Warwick, C. et al. Exotic pet suitability: Understanding some problems and using a labeling system to aid animal welfare, environment, and consumer protection. *J. Vet. Behav.* 26, 17–26 (2018).
27. Grant, R., Montrose, V. & Wills, A. ExNOTic: Should we be keeping exotic pets? *Animals* 7, 47 (2017).
28. Bush, E. R., Baker, S. E. & Macdonald, D. W. Global trade in exotic pets 2006–2012. *Conserv. Biol.* 28, 663–676 (2014).
29. Elwin, A., Green, J. & D’Cruze, N. On the record: An analysis of exotic pet licences in the UK. *Animals* 10, 2373 (2020).
30. Artner, H., Farkas, B. & Loehr, V. *Turtles*. Proceedings: International Turtle & Tortoise Symposium Vienna 2002. 618 (2006).
31. Haitao, S., Parham, J. F., Zhiyong, F., Meiling, H. & Feng, Y. Evidence for the massive scale of turtle farming in China. *Oryx* 42, 147–150 (2008).
32. Poole, C. M. & Shepherd, C. R. Shades of grey: the legal trade in CITES-listed birds in Singapore, notably the globally threatened African grey parrot *Psittacus erithacus*. *Oryx* 51, 411–417 (2017).
33. World Animal Protection. *Cruel cures: The industry behind bear bile production and how to end it*. (2020).
34. Gratwicke, B. et al. Attitudes toward consumption and conservation of tigers in China. *PLoS One* 3, e2544 (2008).
35. Bauer, H., Nowell, K., Sillero-Zubiri, C. & Macdonald, D. W. Lions in the modern arena of CITES. *Conserv. Lett.* 11, e12444 (2018).

เอกสารอ้างอิง

36. Still, J. Use of animal products in traditional Chinese medicine: environmental impact and health hazards. *Complement. Ther. Med.* 11, 118–122 (2003).
37. Green, J., Jakins, C., Waal, L. de & D’Cruze, N. Ending Commercial Lion Farming in South Africa: A Gap Analysis Approach. *Animals* 11, 1717 (2021).
38. World Animal Protection. Trading cruelty - how captive big cat farming fuels the traditional Asian medicine industry. https://d31j74p4lpxrfp.cloudfront.net/sites/default/files/int_files/trading_cruelty_report.pdf (2019).
39. Moorhouse, T. P., Dahlsjö, C. A., Baker, S. E., D’Cruze, N. C. & Macdonald, D. W. The customer isn’t always right—conservation and animal welfare implications of the increasing demand for wildlife tourism. *PLoS One* 10, e0138939 (2015).
40. HSI. The Fur Trade - Humane Society International. <https://www.hsi.org/news-resources/fur-trade/>.
41. Hugosson, A. Snakes’ commodification within the fashion system. *Insights from animal ethics.* *Appearance S* (2022).
42. Natusch, D. & Lyons, J. Assessment of Python Breeding Farms Supplying the International High-end Leather Industry. IUCN/SSC Boa and Python Specialist Group <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/SSC-OP-050.pdf>.
43. Proctor, H. Animal sentience: where are we and where are we heading? *Animals* 2, 628–639 (2012).
44. Lambert, H., Carder, G. & D’Cruze, N. Given the Cold Shoulder: A review of the scientific literature for evidence of reptile sentience. *Animals* 9, 821 (2019).
45. Baker, S. E. et al. Rough trade: animal welfare in the global wildlife trade. *BioScience* 63, 928–938 (2013).
46. Wang, W. et al. Captive breeding of wildlife resources—China’s revised supply-side approach to conservation. *Wildl. Soc. Bull.* 43, 425–435 (2019).
47. Zhao, R. What can China’s Wildlife Protection Law (WPL) Learn from US’s Endangered Species Act (ESA)? in 2022 International Conference on Science and Technology Ethics and Human Future (STEHF 2022) 54–61 (Atlantis Press, 2022).
48. D’Cruze, N., Alcock, R. & Donnelly, M. The Cayman Turtle Farm: why we can’t have our green turtle and eat it too. *J. Agric. Environ. Ethics* 28, 57–66 (2015).
49. Thi, M. T. et al. Commercial civet farming practices and conservation impacts on wild civet populations in central Vietnam. (2022).
50. Maas, B. The veterinary, behavioural and welfare implications of bear farming in Asia. (2000).
51. Li, P. J. China’s bear farming and long-term solutions. *J. Appl. Anim. Welf. Sci.* 7, 71–81 (2004).
52. Loeffler, I. K., Robinson, J. & Cochrane, G. Compromised health and welfare of bears farmed for bile in China. *Anim. Welf.* 18, 225–235 (2009).
53. Kikuchi, R. Captive bears in human–animal welfare conflict: A case study of bile extraction on Asia’s bear farms. *J. Agric. Environ. Ethics* 25, 55–77 (2012).
54. Schmidt-Burbach, J. & Hartley-Backhouse, L. Elephants. Not commodities. Taken for a ride 2. https://dkt6rvnu67rj.cloudfront.net/sites/default/files/media//Taken-For-A-Ride-v1.6-WEB_2.pdf (2020).
55. Cutler, D. M. & Summers, L. H. The COVID-19 pandemic and the \$16 trillion virus. *Jama* 324, 1495–1496 (2020).
56. Jones, K. E. et al. Global trends in emerging infectious diseases. *Nature* 451, 990–993 (2008).
57. Tappe, D. et al. Transmission of *Armillifer armillatus* Ova at Snake Farm, The Gambia, West Africa. *Emerg. Infect. Dis.* 17, 251–254 (2011).
58. Watsa, M. & Group, W. D. S. F. Rigorous wildlife disease surveillance. *Science* 369, 145–147 (2020).
59. Díaz, S. et al. Pervasive human-driven decline of life on Earth points to the need for transformative change. *Science* 366, (2019).
60. Brooks, E. G., Robertson, S. I. & Bell, D. J. The conservation impact of commercial wildlife farming of porcupines in Vietnam. *Biol. Conserv.* 143, 2808–2814 (2010).
61. Damania, R. & Bulte, E. H. The economics of wildlife farming and endangered species conservation. *Ecol. Econ.* 62, 461–472 (2007).
62. Morcatty, T. Q., Feddema, K., Nekaris, K. A. I. & Nijman, V. Online trade in wildlife and the lack of response to COVID-19. *Environ. Res.* 193, 110439 (2021).
63. Challender, D. W. et al. Evaluating the feasibility of pangolin farming and its potential conservation impact. *Glob. Ecol. Conserv.* 20, e00714 (2019).
64. D’Cruze, N. et al. Betting the farm: A review of Ball Python and other reptile trade from Togo, West Africa. *Nat. Conserv.* 40, 65 (2020).
65. Auliya, M. et al. The first genetic assessment of wild and farmed ball pythons (Reptilia, Serpentes, Pythonidae) in southern Togo. *Nat. Conserv.* 38, 37 (2020).
66. Jean, C., Ciccione, S., Ballorain, K., Georges, J.-Y. & Bourjea, J. Ultralight aircraft surveys reveal marine turtle population increases along the west coast of Reunion Island. *Oryx* 44, 223–229 (2010).
67. Kirkpatrick, R. C. & Emerton, L. Killing tigers to save them: fallacies of the farming argument. *Conserv. Biol.* 24, 655–659 (2010).
68. Coals, P., Moorhouse, T. P., D’Cruze, N. C., Macdonald, D. W. & Loveridge, A. J. Preferences for lion and tiger bone wines amongst the urban public in China and Vietnam. *J. Nat. Conserv.* 57, 125874 (2020).
69. Chisholm, R. H. et al. Implications of asymptomatic carriers for infectious disease transmission and control. *R. Soc. Open Sci.* 5, 172341 (2018).
70. Osbourne, S. Lion tears off toddler’s scalp through fence at big cat farm. *The Independent* <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/lion-attacks-toddler-scalp-south-africa-farm-weltevrede-a8913051.html>.

เอกสารอ้างอิง

71. de A Nishioka, S., Silveira, P. V. P., Peixoto-Filho, F. M., Jorge, M. T. & Sandoz, A. Occupational injuries with captive lance-headed vipers (Bothrops moojeni): experience from a snake farm in Brazil. *Trop. Med. Int. Health* 5, 507–510 (2000).
72. Omar, A. A. Croc attack: Staff at crocodile farm in critical condition. *New Straits Times* <https://www.nst.com.my/news/2017/02/214301/croc-attack-staff-crocodile-farm-critical-condition>.
73. Wallach, A. D., Bekoff, M., Batavia, C., Nelson, M. P. & Ramp, D. Summoning compassion to address the challenges of conservation. *Conserv. Biol.* 32, 1255–1265 (2018).
74. Smith, K. F. et al. Reducing the risks of the wildlife trade. *Science* 324, 594–595 (2009).
75. Smith, K. et al. Wildlife hosts for OIE-Listed diseases: considerations regarding global wildlife trade and host–pathogen relationships. *Vet. Med. Sci.* 3, 71–81 (2017).
76. Greenberg, D. A. & Palen, W. J. A deadly amphibian disease goes global. *Science* 363, 1386–1388 (2019).
77. Pimentel, D., Zuniga, R. & Morrison, D. Update on the environmental and economic costs associated with alien-invasive species in the United States. *Ecol. Econ.* 52, 273–288 (2005).
78. Jardine, S. L. & Sanchirico, J. N. Estimating the cost of invasive species control. *J. Environ. Econ. Manag.* 87, 242–257 (2018).
79. Xia, W., Hughes, J., Robertson, D. & Jiang, X. How one pandemic led to another: was African swine fever virus (ASFV) the disruption contributing to severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) emergence? Preprints preprint. (2021).
80. Ma, J. A Report on the Strategic and Sustainable Development of China’s Wildlife Farming Industry, a China Academy of Engineering sponsored report. <http://www.cbcdgdf.org/NewsShow/4854/11310.html> (2017).
81. Li, P. Reopening the Trade after SARS: China’s Wildlife industry and the fateful policy reversal. *Environ. Policy Law* 50, 251–267 (2020).
82. Robinson, J. E. et al. Wildlife supply chains in Madagascar from local collection to global export. *Biol. Conserv.* 226, 144–152 (2018).
83. Koot, S. The limits of economic benefits: Adding social affordances to the analysis of trophy hunting of the Khwe and Ju’hoansi in Namibian community-based natural resource management. *Soc. Nat. Resour.* 32, 417–433 (2019).
84. D’Cruze, N. et al. Searching for snakes: Ball python hunting in southern Togo, West Africa. *Nat. Conserv.* 38, 13–36 (2020).
85. Robinson, J. E. et al. Supplying the wildlife trade as a livelihood strategy in a biodiversity hotspot. *Ecol. Soc.* 23, (2018).
86. Pasmans, T. & Hebinck, P. Rural development and the role of game farming in the Eastern Cape, South Africa. *Land Use Policy* 64, 440–450 (2017).
87. Broad, S., Mulliken, T. & Roe, D. The nature and extent of legal and illegal trade in wildlife. *Trade Wildl. Regul. Conserv.* 3–22 (2003).
88. de Waal, L., Jakins, C., Klarman, S. E., Green, J. & D’Cruze, N. The unregulated nature of the commercial captive predator industry in South Africa: Insights gained using the PAIA process. *Nat. Conserv.* 50, 227–264 (2022).
89. Thuy, P. T. et al. Policymaker perceptions of COVID-19 impacts, opportunities and challenges for sustainable wildlife farm management in Vietnam. *Environ. Sci. Policy* (2022).
90. Paquet, P. C. & Darimont, C. T. Wildlife conservation and animal welfare: two sides of the same coin? *Anim. Welf.* 19, 177–190 (2010).
91. Songthammanuphap, S. et al. Detection of Mycobacterium tuberculosis complex infection in Asian elephants (*Elephas maximus*) using an interferon gamma release assay in a captive elephant herd. *Sci. Rep.* 10, 14551 (2020).
92. Montali, R. J., Mikota, S. K. & Cheng, L. I. Mycobacterium tuberculosis in zoo and wildlife species. *Sci. Tech. Rev. Int. Off. Epizoot.* (2001).
93. Une, Y. & Mori, T. Tuberculosis as a zoonosis from a veterinary perspective. *Comp. Immunol. Microbiol. Infect. Dis.* 30, 415–425 (2007).
94. Payeur, J. B., Jarnagin, J. L., Marquardt, J. G. & Whipple, D. L. Mycobacterial isolations in captive elephants in the United States. *Ann. N. Y. Acad. Sci.* 969, 256–258 (2002).
95. Chaiwattananarungruengpaisan, S. et al. Potentially Pathogenic Leptospira in the Environment of an Elephant Camp in Thailand. *Trop. Med. Infect. Dis.* 5, 183 (2020).
96. Mumby, H. S. Mahout Perspectives on Asian Elephants and Their Living Conditions. *Animals* 9, 879 (2019).
97. Bansiddhi, P. et al. Changing trends in elephant camp management in northern Thailand and implications for welfare. *PeerJ* 6, e5996 (2018).
98. Rizzolo, J. B. & Bradshaw, B. Human leisure/elephant breakdown – impacts of tourism on Asian elephants. In Carr, N. Young, J. *Wild Animals and Leisure: Rights and Wellbeing in the Ethics of Tourism Series.* (Routledge, 2018).
99. Nijman, V. An assessment of the live elephant trade in Thailand. (2014).
100. Malikhao, P., Malikhao, P. & Servaes, L. Elephants in tourism. Sustainable and practical approaches to captive elephant welfare and conservation in Thailand. *Cult. Commun. Thai.* 127–138 (2017).
101. Laohachaiboon, S. Conservation for Whom? Elephant Conservation and Elephant Conservationists in Thailand. *Southeast Asian Stud.* 48, (2010).
102. Bansiddhi, P., Brown, J. L., Thitaram, C., Punyapornwithaya, V. & Nganvongpanit, K. Elephant tourism in Thailand: A review of animal welfare practices and needs. *J. Appl. Anim. Welf. Sci.* 23, 164–177 (2020).
103. Sumner, A., Hoy, C. & Ortiz-Juarez, E. Estimates of the Impact of COVID-19 on Global Poverty. *UNU-WIDER April* 800–9 (2020).
104. Buheji, M. et al. The extent of covid-19 pandemic socio-economic impact on global poverty. a global integrative multidisciplinary review. *Am. J. Econ.* 10, 213–224 (2020).

องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลกประเทศไทย
ชั้น 27 เลขที่ 253 อโศก ถนนสุขุมวิท 21
แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา
กรุงเทพฯ 10110.

☎ 02 007 1767 กด 1
✉ info@worldanimalprotection.or.th
🖱 W: worldanimalprotection.or.th

📘 /WorldAnimalProtectionThailand
📷 /worldanimalprotectionthailand
🐦 /WAP_Thailand
📞 @wapthailand

Copyright © World Animal Protection 01.24